

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Əsgərlik müddəti ilə
bağlı qərar
açıqlandı
yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 15-17 mart 2025-ci il Şənbə № 49 (8659) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

İrəvan üçün yolun sonu göründü

Sülh mətni razılaşdırıldıqdan sonra Ermənistanın yerinə yetirməli olduğu öhdəliklər

yazısı səh.8-də

Azərbaycanı şərhləyən Avropa Parlamenti rüsvay oldu

yazısı səh.9-da

Prezidentin verdiyi o mesaj... - Azərbaycanın ləyaqət savaşı

yazısı səh.6-da

Nəcməddin Sadıkov 42 milyonun xahişini kimə edibmiş?

yazısı səh.3-də

Bakı forumunda Ukrayna və Qəzza müzakirələri

yazısı səh.4-də

Bu ölkələr Bakı-İrəvan razılaşmasını alqışladı

yazısı səh.10-da

Yoxlamalar estetik əməliyyatı bahalaşdırdı

yazısı səh.15-də

"Qoca qitə"nin Türkiyəyə işi düşüb - İlginç gəlişmə

yazısı səh.13-də

Kardiologiyada inqilab - Azərbaycanda da süni ürək varmı?

yazısı səh.15-də

Ramazan ayının 15-ci günü

İftar 19.02. İmsak 05.25-dək (Bakı)

15-ci günün duası: "İlahi, mənə bu ayda təqvalı olanların itaətini bəxş et. Qəlbimi bu ayda itaət edənlərə məxsus tövbə üçün geniş aç. Əminliyinə and verirəm, ey qorxu əhlinə əminlik bəxş edən Allah!"

İftar duası: "Allahım, Sənin rızan üçün oruc tutdum, Sənə inandım, Sənə güvəndim. Sənin ruzinlə iftar açır və Sənə təvəkkül edirəm. Ey bağışlayan Allah, günahlarımı bağışla".

ALLAH ORUCUNUZU QƏBUL ELƏSİN!

BAKIYA XUNTAÇILARLA BAĞLI TƏZYİQLƏR İFLAS OLUR

BMT Vardanyan haqda iddiaları rədd etdi, qalır separatçılarla bağlı məktuba Trampin cavabı - ABŞ lideri nə deyəcək?

yazısı səh.7-də

Yenə döner, yenə kütləvi zəhərlənmə: qidانی zəhərə döndərən mərz

Ekspert qanunvericilikdə boşluqlar olduğunu deyir, AQTA isə tədbirlər gördüyünü bildirir

yazısı səh.12-də

Zahid Oruc:
"Avropa dövlətləri
bir zəngilanlıya,
şuşalıya ev
tikməyincə..."

yazısı səh.5-də

Vüqar İskəndərov

Deputat:
"AŞ PA bilməlidir
kı, o itirib,
Azərbaycan yox"

yazısı səh.4-də

Mete Çubukçu

Paşinyana sual
verən türk
jurnalist "Yeni
Musavat"a
danışdı

yazısı səh.10-da

“Sovet dövründəki kimi qonşuluq şəraitində yaşamaqlıq” - Prezident

“Ətrafımızda baş verən böhranlardan regionumuzun qorunması vacib məsələdir. Təəssüflər ki, onliklər ərzində Cənubi Qafqaz qarşıdurma və düşmənçilik bölgəsi olub. Hazırda nisbətən sakit dövrdəyik və biz diqqətimizi buna yönəltməliyik”. Musavat.com xəbər verir ki, bu sözləri Prezident İlham Əliyev “Avronyus” televiziyasına müsahibəsində deyib. “Biz növbəti hərbi qarşıdurmanı istisna edəcək əhatəli təhlükəsizlik mexanizmləri yaratmaqlıq və Sovet dövründə olduğu kimi qonşuluq şəraitində yaşamağa çalışmalıyıq”, - deyər dövlətimizin başçısı əlavə edib.

Prezidentin sözlərinə görə, bu gün hər kəs tərəfindən bölüşülən fikir odur ki, hazırda yeni qaydaların müəyyənləşdirilməsi prosesi baş verir: “Bildiymiz dünya nizamı artıq mövcud deyil. Hələ ki, beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən istifadə olunacaq qarşılıqlı əlaqə konfigurasiyası heç kəsə belli deyil. Buna dair fərqli fikirlər var. “Lakin aydın olan odur ki, birincisi, hər bir ölkə özünün daxili işlərinə və daxili imkanlarına daha çox diqqət ayırmalı, hər hansı bir yardıma və hətta beynəlxalq hüquqa arxalanmamalıdır. Beynəlxalq hüququn selektiv tətbiqinin qurbanı olan Azərbaycanın gələcəyini daxili resurslar hesabına qurması baxımından böyük təcrübəsi var”, - dövlət başçısı deyib.

Xankəndi, Xocalı, Xocavənd və Ağdərənin Baş planları hazırlanır

Xankəndi, Xocalı, Xocavənd və Ağdərə şəhərlərinin Baş planlarının hazırlanması işləri aparılmaqdadır. Bu, Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il üzrə hesabatında əksini tapıb. Qeyd edilib ki, hesabat dövründə tikinti, şəhərsalma və xidmət sahəsində görülmüş işlərin də miqyası geniş olub. Belə ki, Nazirlər Kabinetinin qərarları ilə Kəlbəcər və Şuşa şəhərlərinin 2040-cı ilədək inkişafına dair Baş planları təsdiq edilib. Laçın və Qubadlı şəhərinin 2040-cı ilədək inkişafına dair Baş planı təsdiq üçün hazırlanıb, Xankəndi, Xocalı, Xocavənd və Ağdərə şəhərlərinin Baş planlarının hazırlanması işləri aparılmaqdadır.

2024-cü ildə Şuşa rayonu üzrə Turşsu qəsəbəsinin, Ağdam rayonu üzrə Güllüce, Salahlı Kəngərli və Göytəpə kəndlərinin, Füzuli rayonu üzrə Horadiz və Qoçəhmədli kəndlərinin, Zəngilan rayonu üzrə Qıraq Müşlan kəndinin, Bartaz və Mincivan qəsəbələrinin (Həkəri qəsəbəsi ilə birlikdə), Cəbrayıl rayonu üzrə Soltanlı, Karxulu, Yuxarı Mərcanlı, Cocuq Mərcanlı və Mehdili kəndlərinin, Qubadlı rayonu üzrə Həməzəli, Balasoltanlı və Diləli Müskənli kəndlərinin, Laçın rayonu üzrə Kürdhacı, Pircahan, Ərikli və Səfiyan kəndlərinin, Kəlbəcər rayonu üzrə Zallar, Qamışlı, Otaqlı, Yanşaq və Çıraq kəndlərinin və İstisu qəsəbəsinin, Xocalı rayonu üzrə Malıbəyli və Ağdərə rayonu üzrə Suqovuşan və Umudlu kəndlərinin vahid şəhərsalma əsaslandırılmaları təsdiq edilib.

Əsgərlik müddəti ilə bağlı qərar verildi

Müddətli hərbi xidmətin orta təhsillilər üçün 18 aydan 12 aya, ali təhsillilər üçün 12 aydan 6 aya endirilməsi ilə bağlı təklifin qəbul edilməsi məqsədemüvafiq hesab edilməyib. Musavat.com xəbər verir ki, bununla bağlı məlumat Nazirlər Kabinetinin 2024-cü ildəki fəaliyyəti haqqında hesabatında əks olunub. Milli Məclisin plenar iclasında müzakirəyə çıxarı-

lan hesabatda əsasən, həqiqi xidmət haqqında qeyd olunan təklifin həyata keçirilməsi dövlət büdcəsi xərclərinin qənaətini nəzərdə tutsa da, bu çox ciddi hərbi-siyasi islahatların aparılmasını şərtləndirir. Müddətli həqiqi hərbi xidmətin alternativ xidmət haqqında təkliflər insanlar tərəfindən geniş müzakirə olunur və gündəmdədir. “Lakin orta təhsilli vətəndaşlar üçün 18 aydan 12 ayadək, ali təhsilli vətən-

daşlar üçün isə 12 aydan 6 ayadək endirilməsi barədə təklifin nəzərə alınacağı təqdirdə “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda müvafiq dəyişikliklərin edilməsi zərurəti yaranacaq. Bu da regionda real hərbi təhdidlərin olduğu indiki zamanda Azərbaycan Ordusunun əsgər və çavuş heyəti ilə komplektləşdirilməsində çətinliklər yaradacaq”, - hesabatda qeyd olunub.

Böyük Britaniya Azərbaycana ilk dəfə attaşə təyin etdi

Böyük Britaniya Azərbaycana ilk dəfə müdafiə attaşəsi təyin edib. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Böyük Britaniyanın Azərbaycandakı səfirliyinin “X” hesabında paylaşım edilib. Qeyd edilib ki, müdafiə attaşəsi kimi leytenant Gevin Tarbard təyin edilib. “Onun Azərbaycana gəlişini məmnuniyyətlə elan edirik. Bu tarixi mərhələ Böyük Britaniya-Azərbaycan tərəfdaşlığının artan gücünü əks etdirir. Müdafiə və təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığımızı gücləndirəcək”, - deyər paylaşımında qeyd olunub.

DİN və Penitensiar xidmət Bakıda əməliyyat keçirib

Ədliyyə Nazirliyinin Penitensiar xidmətinin əməliyyat aparatının Daxili İşlər Nazirliyinin əməkdaşları ilə birgə keçirdiyi əməliyyat-axtarış tədbiri nəticəsində silah tapılıb. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Penitensiar xidmətdən bildirilib. Məlumatla görə, Qulizadə Kainat Xoşbəxt oğluna məxsus 1 ədəd “Kalaşnikov” avtomatı və 6 ədəd patron Yasamal rayonu, 2-ci Nərimanov döngəsi, ev 21 ünvanında yaşayış olmayan otaqda dolabın içərisindən aşkar edilərək götürülüb. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Ağdaşda 1 yaşlı körpə qaynar suda yandı

Ağdaşda 1 yaşlı körpə qaynar suda yanıb. Musavat.com lent.az-a istinadla xəbər verir ki, hadisə Ləki qəsəbəsində baş verib. 2024-cü il təvəllüdlü İ. İbrahimov nəzarətsiz qalarkən uşağına qaynar su tökülüb. Körpə yanıq xəsarətləri ilə əvvəlcə Ağdaş rayon Mərkəzi Xəstəxanasına gətirilib. Daha sonra o, Bakıdakı yanıq mərkəzinə təxliyə olunub. Araşdırma aparılır.

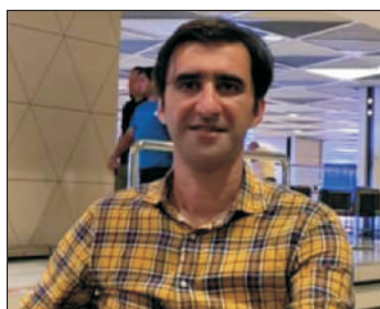
Sarayda dəm qazı can aldı

Sarayda 67 yaşlı qadın dəm qazından boğulub. Bu barədə Baş Prokurorluqdan məlumat verilib. Hadisə Babək küçəsində yaşayan 1958-ci il təvəllüdlü Bənövşə İbrahimovaya məxsus evin hamam otağında baş verib. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Korrupsiya üzrə cinayət işlərinin sayı açıqlandı

2024-cü il ərzində Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən vətəndaşların 10,3 min müraciətinə (4,4 min ərizə, şikayət və “161-Qaynar xətt” əlaqə mərkəzinə daxil olmuş 5,9 min müraciət) baxılıb. Bu, Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il üzrə hesabatında əksini tapıb. Baş İdarənin “161-Qaynar xətt” əlaqə mərkəzinə daxil olmuş 5,9 min müraciətin 5,1 mini nəzarətdə saxlanılmaqla aidiyyəti üzrə nazirlik, komitə və təşkilatlara göndərilib, 320-si prokurorluğun müvafiq struktur qurumlarında, 488-i Baş İdarədə araşdırılıb, bunlardan 82 müraciət üzrə Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə cinayət işləri başlanılıb. Şikayətlərin 401-i üzrə vətəndaşlara məhkəməyə müraciət etmək hüququ barədə izahlar verilib, 157-si nəzarətdə saxlanılmaqla aidiyyəti üzrə nazirlik, komitə və təşkilatlara göndərilib, 52 müraciət üzrə Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə cinayət işləri başlanılıb.

Ramin Dekonun həbs müddəti uzadılıb

Məhkəməsində keçirilən prosesdə təqdimat təmin olunub. Onun həbs müddəti 3 ay uzadılıb. Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsində ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 206.3.2 (Qaçqınçılıq, qabaqcadan əlbir olan bir neçə şəxs tərəfindən törədildikdə) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb.

“Meydan” TV işi üzrə həbs olunan jurnalist Ramin Dekon (Cəbrayılzadə) barəsində seçilmiş həbs qətimkan tədbirinin uzadılması ilə bağlı istintaq orqanı tərəfindən məhkəməyə daxil olan təqdimata baxılıb. Xətai rayon

Tərtərdə ata oğlunu öldürdü

Tərtərdə qətl törədilib. Hadisə rayonun Kəngərli kəndində qeydə alınıb. Kənd sakini, 1968-ci il təvəllüdlü Muğan Həsənov münaqişə zəmində oğlu, 1991-ci il təvəllüdlü Emin Həsənzadəni bıçaqlayaraq qətlə yetirib. Hadisəni törədən şəxs polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb, faktla bağlı araşdırma aparılır.

Paşinyan Putinə zəng etdi

Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyanla Rusiya Prezidenti Vladimir Putin arasında telefon danışığı baş tutub. Musavat.com bildirir ki, Ermənistan Nazirlər Kabinetindən məlumat verilib. Məlumatla görə, Paşinyan Rusiya liderini Bakı ilə razılaşdırılmış sülh sazişi layihəsi barədə məlumatlandırılıb. Tərəflər regional və ikitərəfli gündəlikdəki məsələləri müzakirə ediblər.

Nəcməddin Sadıkov 42 milyonun xahişini kimə edibmiş...

Keçmiş vergilər nazirinin də adı keçdiyi maxinasıya işində yeni detallar üzə çıxıb

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Novruz Kərimovun sədrliyi ilə “şlyapa Zahid” ləqəbli Zahid Niftəliyevin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam edir. Müdafiə Nazirliyinin sabiq işçisidir. O, 42 milyon manatlıq mənimsəmədə ittiham olunur. Cinayət işi Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində (DTX) istintaq olunub. Hazırda prosesdə şahidlərin dindirilməsi mərhələsidir. Məhkəmədə “Bakı” jurnalı və “AtaBank”-da mühasib işləyən Mürsəl Əliyev ifadə verib. Deyib ki, vergi orqanına “Şahin CO” MMC-nin vergi hesabatlarını təqdim edib. Onun sözlərinə görə, şirkət fəaliyyət göstərməyindən boş hesabatlar verib.

Mürsəl Əliyev bildirib ki, Zahid Niftəliyevi “Şahin CO” şirkəti ilə bağlı tanıyıb, onunla 3-4 dəfə görüşləri olub. O, işdə adı keçən Dmitri adlı şəxsi heç vaxt görmədiyini və tanımadığını deyib. Mürsəl Əliyevin ibtidai istintaq zamanı verdiyi

Mürsəl Əliyev ibtidai istintaq zamanı verdiyi

Bank”-da mühasib işlədiyi dövrdə “AES kapital” MMC-ni təsis edib. Onun ifadəsinə görə, bu MMC-ni “AtaBank” ASC-nin İdarə Heyətinin sədri Dəyanət Quliyev və Müşahidə Şurasının sədri Fərid Hüseynovun göstərişi ilə yaradıb. Onun sözlərinə görə, MMC-nin yaradılmasında məqsəd tikinti işləri ilə məşğul olmaq olub. Mürsəl Əliyev ibtidai istintaqa ifadəsində göstərib ki, “Şahin CO” MMC-yə kreditin ayrılması göstərişini keçmiş vergilər naziri Fazil Məmmədov verib, bunu da Si-lahlı Qüvvələrin sabiq baş qərargah rəisi Nəcməddin Sadıkov xahiş edib. Onun ifadəsinə görə, ilk dəfə 10 milyon, daha sonra 13 milyon 660 min, daha sonra isə 7 milyon kredit ayrılıb.

Şahid ibtidai istintaq zamanı verdiyi ifadəsini təsdiqləmiş. Növbəti şahid “AtaBank” Müşahidə Şurasının üzvü İltifat Ağayev olub. O, məhkəmədə verdiyi ifadəsində bildirib ki, 1997-ci ildən “Ata Bank”-da işləməyə başlayıb, daha sonra bankın Müşahidə Şu-

rasının formal olaraq üzvü olub. Onun sözlərinə görə, “Şahin CO” MMC-yə kreditin ayrılması barədə müzakirə bankın Müşahidə Şurasında yox, kənarda edilib. İltifat Ağayev qeyd edib ki, böyük məbləğdə kreditin ayrılması ilə bağlı müzakirələrdə iştirak etməyib. Amma sorğu-sual zamanı məlum olub ki, kreditin ayrılması bankın Müşahidə Şurasında müzakirə edilib, İltifat Ağayev də bununla bağlı protokola imza atıb. Həmin imzalanmış sənədlər şahidə təqdim edilib. Şahid bildirib ki, müzakirələrdə iştirak etməsə də, sonradan ona göstərilən sənədlərə imza atıb. Məhkəmədə o da məlum olub ki, bankın Müşahidə Şurasının üzvlərindən yalnız Türkiyə vətəndaşı Əhməd Ərəntokün imzası olmayıb. Bu zaman İltifat Ağayev deyib ki, həmin sən-

nədə imza atmaq onun nöqsanı olub.

Qeyd edək ki, Zahid Niftəliyev iki il əvvəl rüşvətalma ittihamı ilə həbs edilib, Tərtər Hərbi Məhkəməsi onun əməlini tövsif edərək şərti cəza verib. Azadlığa buraxıldıqdan sonra o, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) İstintaq Baş İdarəsi tərəfindən həbs edilib. İstintaq dövründə Gəncə Apelyasiya Məhkəməsi dövlət ittihamçısının Tərtər Hərbi Məhkəməsinin hökmündən verdiyi protesti təmin edib. Qərara əsasən Zahid Niftəliyev vəzifə saxtakarlığında və külli miqdarda rüşvət almaqda təqsirli bilinərək 8 il 6 ay azadlıqdan məhrum edilib.

Hazırda DTX-də istintaqı yekunlaşdırılmış iş üzrə hərbiçilər arasında “Şlyapa Zahid” ləqəbi ilə tanınan Zahid Niftəliyev öz adına formal şirkət açaraq “AtaBank” ASC-dən götürül-

müş 42 milyon manat krediti ödəməməkdə təqsirləndirilir. İttihama əsasən, Zahid Niftəliyev məqsədyönlü şəkildə həmin məbləğdə kredit almaq məqsədilə “Şahin-CO” adlı şirkət yaradıb, şirkət təsərrüfat və maliyyə vəziyyəti barədə “AtaBank” ASC-yə saxta məlumatlar təqdim etməklə 2016-cı ildə 12 ay müddətinə 42 milyon 470 min 885 manat kredit alaraq, təyinatı üzrə istifadə etməməklə xüsusilə külli miqdarda ziyan vurub.

O, götürülmüş kreditin ləğv prosesində olan “AtaBank” ASC-yə ödənilməsi ilə bağlı məhkəmə qətnamələrini qərəzli olaraq icra etməyib. Xüsusilə külli miqdarda mənimsəmə cinayətində iştirakı araşdırılan digər şəxslərlə bağlı DTX-də cinayət işi ayrılıb. Növbəti proses aprelin 2-də davam edəcək.

■ E.MƏMMƏDƏLİYEV,
Musavat.com

Endokrinoloji Mərkəzdə korrupsiya yoxlamaları...

İstintaqa cəlb olunanlar arasında Mərkəzin direktoru və baş həkim də var

Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi Respublika Endokrinoloji Mərkəzində yoxlamalara başlayıb. Trend xəbər verir ki, artıq Mərkəzin rəhbərliyi və bir neçə həkim endokrinoloq barəsində cinayət işi başlanıb. Belə ki, istintaqa cəlb olunanlar arasında Mərkəzin direktoru Nərimin İsmayilova, inzibati işlər üzrə direktor müavini Vəfa Kərimova, baş həkim Ülviyə Əhmədova və digər şəxslər var. Məlumatla görə, istintaqa cəlb edilən rəhbər vəzifəli şəxslər Mərkəzdə ciddi qanun pozuntularına yol veriblər. Mərkəzdə xəstələrdən kütləvi şəkildə rüşvət tələb etmə, xəstə qəbulu prosesində nöqsanlar, qanunsuz reseptlərin yazılması, insulin və digər diabetik dərman preparatlarının pul müqabilində satılması kimi neqativ hallar müəyyən edilib. Hətta Mərkəzin həkimləri sağlam şəxslərə ağır dibiət diaqnozu qoyaraq onlara arayışları yüksək məbləğ müqabilində satıblar. Hazırda həbs edilənlər olmasa da, bir neçə həkimin ev dustaqlığına alınması haqda qərar verilib.

Deputat: “Evi sökülən vətəndaşa 80-100 min verilir, amma...”

“Sabunçu qəsəbəsində 19-cu əsrin sonu, 20-ci əsrin əvvəllərində inşa edilmiş 100-lərlə yaşayış binası var. Onların istismar müddəti keçdiyinə görə yaşamaq üçün uyğun şəraitdə deyil”. “Yeni Müsavat” bildirir ki, bunu deputat Fazil Mustafa Milli Məclisin plenar iclasında “Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü ildə fəaliyyəti haqqında hesabatı”nın müzakirəsi zamanı bildirib. Millət vəkili sözlərinə görə, Bakıxanov və Sabunçuda təqribən 209 qəzalı bina mövcuddur: “Onlardan yalnız 47 çoxmənzilli bina haqda FHN-in müvafiq aktları əsasında qəzalı vəziyyətdə olduğunu təsdiq edən sənəd tərtib olunub. Digərlərində isə akt tərtib etmək çətinlik yaradır. Çünki buna vəsait olmalı, müraciət olunmalıdır. Bu da bir faktıdır ki, icra hakimiyyətlərində belə bir vəsait olmadığna görə bunu gerçəkləşdirmək olmur. Amma bu binaların hamısında Azərbaycan vətəndaşları yaşayır. Sabah hansısa hadisə baş verəndə sonradan peşmanlığımı çəkməyə dəyə indidən bu problemin həlli istiqamətində ciddi fəaliyyət göstərməliyik. 174 qəzalı vəziyyətdə olan 2 və 3 mərtəbəli binaların sakinləri gözləyirlər ki, hansısa formada bu məsələyə əncam çəkilsin. Sahibkarlar bu məsələyə cəlb olunmalıdır.

Sökülən qəzalı evlərdə belə vətəndaşa 1 kv metr üçün 1300 manat vəsait verilir. 3 otaqlı mənzildə yaşayan vətəndaş gedib 3 otaqlı ev ala bilmir. Çünki ona verilən 80-100 mindir, amma bazarda real qiymət 200 mindir. Məcbur olub şəhəratrafi yerlərdə özlərinə qanunsuz tikinti aparıb, yaşayış evləri tikirlər. Bu da icra hakimiyyəti ilə vətəndaş arasında ciddi problemlərin yaranmasına səbəb olur”.

■ E.PASASOY

Dövlət Turizm Agentliyində araşdırmalar davam edir

Hesablama Palatası bir müddətdir yoxlamalara başladığını təsdiqləyib

Hesablama Palatası Dövlət Turizm Agentliyində yoxlamalar aparır. “Yeni Müsavat” APA-ya istinadla xəbər verir ki, artıq bir neçə müddətdir yoxlamalara başlanılıb. Hesablama Palatasından da məlumat təsdiqlənib. Bildirilib ki, Hesablama Palatasının 6 dekabr 2024-cü il tarixli Kollegiya qərarı ilə təsdiq edilmiş 2025-ci il üçün iş planına əsasən, cari ilin yanvar ayından başlayaraq Dövlət Turizm Agentliyində dövlət vəsaitlərinin və digər dövlət əmlakının idarə olunmasının auditi keçirilir və “Hesablama Palatası haqqında” Qanunun 22-ci maddəsinə uyğun olaraq hazırda audit prosesi davam edir.

Qeyd edək ki, Prezidentin Dövlət Turizm Agentliyinin rəhbəri Fuad Nağıyevə şiddətli töhmət verməsindən sonra bu qurum ətrafında iddialar səngimir. Məlumatlara görə, Fuad Nağıyevlə yanaşı,

■ E.MƏMMƏDƏLİYEV,
“Yeni Müsavat”

Bakıdakı forumda Ukrayna və Qəzza müzakirələri...

Martın 14-də XII Qlobal Bakı Forumu çərçivəsində "Sülhə doğru" adlı panel müzakirə keçirilib. "Yeni Müsavat"ın xəbərinə görə, panel müzakirədə çıxış edən Ukrayna 3000 Fondunun sədri Katerina Yuşenko bildirib ki, Rusiyanın Ukraynaya hücumu NATO amili ilə bağlı deyil. O, Ukraynanın neytral ölkə olduğunu vurğulayıb. Katerina Yuşenkonun sözlərinə görə, Rusiya qoşunları, Rusiyanın iqtisadiyyatı artıq zəifləyib. "Birimizin məhvi hamımızın məhvi olacaq. Biz Vyetnam və ya Əfqanıstan olmayacağıq. Bu müharibədə qələbə qazanmaq Putini dayandırmayacaq", - o qeyd edib.

Xorvatiyanın sabiq Prezidenti Kolinda Qrabar-Kitaroviç müzakirələrdə deyib ki, ukraynalılar sülhü hamıdan çox istəyir: "Tramp müharibəni dayandıрмаq üçün səy göstərir. Müharibə - maddi və mənəvi itkidir. Masada həllini gözləyən xeyli mövzu var. Avropa İttifaqı təkə atəşkəsə nail olmaq yox, uzunmüddətli sülhü bərqərar etmək istəyir". Monteneqronun sabiq Prezidenti Milo Dukanovic isə çıxışında bildirib ki, gətdikcə insanları demokratiyaya şübhə ilə yanaşırlar.

Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri İsmail Serageldin isə çıxışında qeyd edib ki, Fələstin-İsrail məsələsində "iki dövlətli həll variantı" seçilib. "Fələstinlilərin Qəzzadan köçürülməsi etnik təmizləmə deməkdir, buna təəssüf edirəm", - o deyib. İsrailin sabiq Baş naziri Ehud Olmert fələstinlilərin Qəzzadan deportasiyasına qarşı çıxıb. İsrailin sabiq xarici işlər naziri Tsipi Livninin sözlərinə görə, dünya liderlərinin çoxu artıq başa düşür ki, HAMAS hakimiyyətdə qalmamalıdır: "HAMAS hakimiyyətdə qalsa, dəstək alsın, ona pul ayrılacaq, o, yenidən güclənəcək. Xalqa ayrılmalı olan pullar yenə silahlanmaya yönləndiriləcək. Bundan həm fələstinlilər, həm də İsrail əziyyət çəkəcək. Müharibə yenidən başlayacaq. Cihad ideologiyası fələstinlilərin maraqlarını əks etdirmir, bu ideologiya artıq tarixə qovuşmalıdır".

Türkiyə Böyük Məclisinin sabiq sədri Bülent Arınc indi Ermənistanın sülhə razılaşması olduğunu vurğulayıb: "BMT-nin İsrail-Fələstin münasibəti ilə bağlı qətnamələri var, amma bu qətnamələrin heç biri icra edilməyib. Ermənistanın Qarabağın işğalı ilə bağlı da qəbul edilən qətnamələr icra edilməmişdi. Qarabağın işğalını, Xocalı faciəsini xatırlayaq. O zaman dünya ölkələri sadəcə Minsk qrupunu yaratmaqla işlərini bitirmiş saydılar. Azərbaycan öz torpaqlarını işğaldan azad etdi, indi isə Ermənistan sülhə razılaşmalıdır". Panel müzakirələrlə başa çatıb.

■ Nigar HƏSƏNLİ,
"Yeni Müsavat"

Deputat, ATƏT-in Parlament Assambleyasının və Azərbaycan-Avropa İttifaqı Parlament Əməkdaşlıq Komitəsinin üzvü Sevinc Fətəliyeva **Modern.az**-a müsahibəsində Avropa Şurası ilə əlaqələrə toxunub. Fətəliyeva deyib ki, artıq Avropa Şurasından gözləntilərimiz yoxdur. Deputat deyib:

"Bütün gözləntilərimizi özümüz yerinə yetirmişik. Susmağa da bizim nə imkanı, nə də istəyimiz var. Əməkdaşlıqdan söhbət gədirsə, bu qarşılıqlı olmalıdır. Avropa Şurasında biz bunu təəssüf ki, görmədik. Gələcək perspektivdən danışsaq, burada tək qurumun Azərbaycanla qarşı mövqeyi yox, onun strukturu, özü dəyişməlidir. Bu baş verməyə, yeni Avropa Şurası öz ənənəvi dəyərlərinə qayıtmasa, təbii ki, burada hər hansı fəaliyyətdən söhbət gedə bilməz".

Onun sözlərinə görə, digər məsələ ondan ibarətdir ki, Azərbaycanla qarşı AŞ PA-da

Deputat əlavə edib ki, Avropa Şurasından çıxmaq uzun prosesdir: "Biz hələ də

Azərbaycan AŞ PA-ya qayıtmaya bilər? - Bakının qəti sözü

Deputat: "Bu qurum bilməlidir ki, o itirib, Azərbaycan yox"
Hüquq müdafiəçisi: "Onlar bizə yalvaracaqlar ki..."

gözləyirik ki, bu təşkilat mövqeyini dəyişsin. Bütün dünya ilə, üzv olduğumuz beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq etməyə hazırıq. Biz öz sözü-müzü demişik. İndi söz Avropa Şurasındadır. Onlar hər hansı mövqeyini dəyişmək niyyətindədirlərsə, dəyişsinsinlər, bundan sonra Azərbaycanla, Gürcüstanla münasibətlər bərpa edilə, daha da yaxşılaşdırıla bilər".

AŞ PA ötən il yanvarın 24-də Azərbaycan nümayəndə heyətinin 2025-ci ilin yanvar sessiyasına qədər səssvermə hüququndan məhrum edilməsinə dair qətnamə qəbul edib. Azərbaycanın mövqeyi bu açıqlamalardan da bir daha belli olur. Bəs quruma qayıdışımız nə zaman baş tuta bilər? Bakı təşkilatı tərk edə bilirmi?

S.Fətəliyevanın həmkarı Vüqar İsgəndərov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bu məsələdə itirən tərəfin AŞ PA olduğunu qeyd etdi: "1949-cu ildə Londonda yaradılmış və imzalanmış Avropa Şurasının nizamnaməsində göstərilən ədalətə və beynəlxalq əməkdaşlığa əsaslanmış sülhün möhkəmləndirilməsinin insan cəmiyyətinin və sivilizasiyanın qorunması üçün həyati əhəmiyyət daşıdığına inanaraq, xalqların ümumi sərvəti və hər hansı həqiqi demokratiyanın əsaslarını təşkil edən şəxsiyyət

azadlığı, siyasi azadlıq və qanunun aliliyi prinsiplərinin əsl mənbəyi olan mənəvi və əxlaq dəyərlərə öz bağlılıqlarını yenidən təsdiq edərək, iqtisadi və sosial tərəqqinin maraqları baxımından həmin idealların qorunması və bundan sonra da həyata keçirilməsi üçün bu fikirlərə şərək bütün Avropa ölkələrinin daha sıx birliyinə ehtiyac duyulduğuna əmin olaraq və digər dəyərlərə söykənərək təşkilatın nizamnaməsi təsdiq olunub".

Deputat dedi ki, bir müddət təşkilat bu xoş səslənən sözlərə uyğun fəaliyyət göstərsə də sonradan nizamnaməsindən kənar fəaliyyət göstərməyə başladı: "AŞ PA-ya 2001-ci ildə qoşulanda o vaxtkı işğala məruz qalmaqımızla bağlı problemləri beynəlxalq hüquqla həll edə biləcəyimizə böyük ümidimiz var idi. Təəssüflər olsun ki, ikili standartlar, selektiv yanaşmalar, avropalı "dostlarımızın" iliyinə, qanına necə işləyibse işğala məruz qalanı kənara qoyub, uzun illər işğal edənə "dayılıq" etdilər. 2020-ci ildə Vətən müharibəsindəki qələbəmiz və 2023-cü ildəki antiterror əməliyyatı isə bütün maskaları yırtı. Təşkilat açıq aydın ölkəmizi niyə suverenliyini bərpa etməsiz deyər ittiham etməyə başladılar. AŞ PA ötən il yanvarın 24-də Azər-

baycan nümayəndə heyətinin 2025-ci ilin yanvar sessiyasına qədər səssvermə hüququndan məhrum edilməsinə dair qətnamə qəbul edib. Bu ədalətsizliyin ən pik nöqtəsidir, dəyərləri saymamaqdır, kimlərinse, marjinal qrupların maraqlarına xidmətdir. Rəsmi Bakı şərtlərini ortaya qoyub: Azərbaycan nümayəndə heyətinin mandatı bərpa edilməlidir. AŞ PA bilməlidir ki, o itirib, Azərbaycan yox. Biz öz inkişaf yolumuzdayıq. Avropa tənəzzül qarşısındadır, bütün sahələrdə, müsəlman dünyasının ən müasir və unikal dövlətini "qoca" Avropa itirir. Azərbaycan Avropa Şurasında və onun institutları orqanlarında ki fəaliyyətinə yenidən baxmaq hüququnu özündə saxlayır. Avropa Şurası Avropa İttifaqına nümunə ola bilər, olacaqmı? Düşünsünlər, biz demokratik, sivil yolla inkişafa hədəfli yoldayıq, uğurla gedirik".

Hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu Azərbaycana qarşı olan qısqanclığın göz önündə olduğunu söylədi: "Dünyada ehtəşam dəyişikliklər gedir ki, bizim harada və necə olduğumuz özümüzə asılıdır. Bu gün biz hər bir məsələni öz dövlətimizin suverenliyini qorumaq kontekstində görməliyik. Bizə qarşı olan qısqanclıq göz qabağındadır. İllərdir heç kim

bizim yanımızda olmayıb. İndi isə biz öz torpaqlarımızı azad edəndən sonra yenə də hər zaman olduğu kimi ermənilərin tərəfindəyik. Bütün beynəlxalq təşkilatlarla hər zaman işləmək lazımdır, ancaq yalnız o halda ki, onlar bizim haqqımızı tanıyırlar. Avropanın sabah öz başına nə gələcəyini hələ tam anlamayıblar. Amerika bu gün Avropa meydanı oxuyur, USA-ID, BMT, NATO kimi qurumları yox etməyə çalışır. Bütün bunları görərək biz çalışmalıyıq ki, hər bir qurumla münasibətləri ehtəşam quraq ki, bizə necə xeyirli olursa, ehtəşam də bir olaq. Bir-birimizə dəstək verməyi bacaraq! Bizim gücümüz birlikdədir! Kənarından təzyiqlərə məruz qalmaq, Avropada vəzifədə olanların yarısının LGBT olması kimi iddialara məruz qalmaq üçün, daxilə işləməklər aparmaq lazımdır. Problemlərimizi özümüz həll etməliyik. Mən əminəm ki, hamı bizə müraciət edəcək, biz qalib gələcəyik və onlar bizə yalvaracaqlar ki, onların təşkilatlarının üzvü olaq. Biz böyük bir dövlət kimi ortaya çıxmalıyıq. Müharibədə bu dövlətlərə gücümüzü və birliyimizi necə göstərdiksə, bunu başqa sahələrdə də edə bilirik və etməliyik".

■ Cavanşir ABBASLI,
"Yeni Müsavat"

“30 illiyini Qələbə ilə qeyd etdiyimiz Konstitusiyamıza uyğun olaraq, Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il hesabatı müstəqillikdən sonra ilk dəfə işğala, soyqırım və köçkünlüyə deyil, bütövlüyə həsr olunub. Milli Məclis Hökumətin ötən illik fəaliyyətinə qiymət verərək Ukraynada davam edən 3 illik müharibənin və dünyada artan hərbi-siyasi qütbləşmənin ağır fəsadlarını nəzərə almadan keçə bilməz”.

“Yeni Məsavat” xəbər verir ki, bunu parlamentin ötən gün keçirilən iclasında millət vəkili Zahid Oruc deyib.

Çıxışın tam mətnini təqdim edirik:

“Yeni istənilən hakimiyyətin fəaliyyəti yalnız büdcə

öhdəlikləri, maliyyə və iqtisadiyyatın tənzimlənməsi ilə məhdudlaşmır, qonşuları embargoya məruz qalan regionda tək sanksiyasız ölkə və heç bir dövlətin forpostu olmaması ilə müəyyənləşir. Beləliklə, hesabat siyasi məhiyyətli mühüm dövlət sənədidir. Dövlətimizin ötən il ən böyük uğuru ABŞ və Avropa Birliyinin sərt sanksiya hədələri, global medianın hücumları ilə Qələbəmizi əlimizdən almaq, olmadıqda onu ləkələmək cəhdinin iflası, o cümlədən, Ağ Evin diktəsi ilə sülh müqaviləsinin imzalanmamasıdır.

“Avropa dövlətləri bir zəngilanlıya, şuşalıya ev tikməyincə...”

Zahid Oruc: “Qonşuları embargoya məruz qalan regionda tək sanksiyasız ölkə...”

“Saziş imzalanarsa, təminat tələbi də geri çəkiləcək” - nazir müavini

“44 günlük Vətən müharibəsindən sonra Azərbaycan tərəfindən Ermənistan qarşı 30 illik işğal və etnik təmizləmə siyasətinə bağlı bir neçə beynəlxalq qurumda dövlətlərarası iddialar qaldırılıb: İnsan haqları üzrə Avropa Məhkəməsi, Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi və Beynəlxalq Arbitraj Məhkəməsi”. Bu fikirləri Musavat.com-a xarici işlər nazirinin müavini Elnur Məmmədov bildirib. Nazir müavini xatırladı ki, Azərbaycan müxtəlif istiqamətlər üzrə - işğal siyasəti, irqi ayrı-seçkilik siyasəti və digər mövzular üzrə iddialar qaldırılıb. Bu istiqamətlərdə fəaliyyətimiz davam etdirilir: “Mütəmadi olaraq Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən açıqlamalar verilir. Sülh sazişi üzrə son müzakirələrdə açıq qalan 2 bənddən biri məhz beynəlxalq məhkəmələrdəki iddiaların geri götürülməsi ilə bağlıdır. Bununla bağlı da razılıq əldə edildi. Sülh sazişi imzalanarsa, bu, prosesə öz təsirini göstərəcək. Hər iki tərəf iddiaların geri götürülməsi ilə bağlı öhdəlik götürmüş olacaq”.

O ki qaldı təminat məsələsinə, Elnur Məmmədov qeyd edib ki, bu məsələ də hüquqi proseslərə daxildir: “Hüquqi məsələlər siyasi çərçivədə də müzakirə edilə bilər. Saziş imzalanarsa, təminat tələbi də geri çəkiləcək. Bu məsələnin siyasi müstəvidə müzakirə olunacağı ilə bağlı hələ ki, şərh verə bilmərəm”.

■ Nigar HƏSƏNLı,
Musavat.com

Saakyan: “Qarabağa silah-sursat Ermənistandan gətirilirdi”

“Qarabağa silah-sursat Ermənistan Respublikasından gətirilirdi”. “Yeni Məsavat” xəbər verir ki, bunu martın 14-də Bakı Hərbi Məhkəməsinə davam etdirilən məhkəmə prosesində təqsirləndirilən şəxs Bako Saakyan dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorların suallarını cavablandırarkən bildirib. O, işğal altında olan ərazilərdə hərbiçilərin maaşının necə verilməsi barədə sualı da cavablandıraraq: “Dağlıq Qarabağ”ın “bütövlüyündə və “ordusu”nda bizim belə bir xərclərimiz yox idi. Bütün hərbi xərclər, verilən əməkhaqları, əsgərlərin təminatı birbaşa Ermənistan büdcəsindən ayrılırdı. Bunun bizə ayrılan “kreditlərə” aidiyyəti yox idi”. Qeyd edək ki, Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşlarının məhkəməsi davam etdirilir.

Əksinə, ötən ilin ikinci yarısında danışıqlarda vəsiqə prosedürə uzaqlaşdırıldı. Nəhayət, dünən (səhər - red.) sülh müqaviləsinin tam hazırlığının bəyanı sübut edir ki, tarixdə ilk dəfə prezident İlham Əliyev Qələbəmizi sülh müqaviləsinə köçürməyi, onu Ermənistan qəbul etməyi bacarıb. Dünya dövlətlərinin müsbət reaksiyası, Türkiyənin sazişi alqışlaması tarixi dəyişikliklərdən xəbər verir. Anlaşma harada imzalanmasından asılı olmayaraq, tarixə Əliyevin Zəfər müqaviləsi tək düşəcək!

Hesabatda ilk növbədə ötən ildə təhlükəsizliyimizin təmin olunması 1 nömrəli məsələdir. Ordumuz müharibədən əvvəlki dövrdən daha güclüdür və tək cərazilərimizdə deyil, müttəfiqlərlə birgə xarici məkənlərdə hərbi əməliyyatlar aparmaq iqtidarındadır. Hesabatda Böyük Qayıdışa həsr olunan 15 səhifəlik bölmə - qalibiyyət təqvimində bir ayrı fəsildir, yeni Vətən quruculuğudur və dünyada heç bir hökumət xarici yardımlar olmadan 100 minlərlə insanı doğma torpaqlarına qaytarmır. Ən böyük insan haqları hadisəsi Qayıdışdır. Avropa dövlətləri bir zəngilanlıya, şuşalıya ev, kənd, məktəb tikməyincə, demokratik, humanist və ədalətli sayıla bilməz.

Hesabatda əksini tapan bir neçə məsələyə diqqət çəkmək istədik-əmək bazarında dinamik dəyişikliklərlə bağlı sənəddə qeyd olunur ki, müqaviləsinə xitam verilən işçilərin sayı 2022-ci ildə 780 min, 2023-cü ildə 872 min, 2024-cü ildə 999 min nəfər təşkil edib, lakin əmək müqaviləsi bağlayanların sayı müvafiq olaraq, 1 milyon 73 min, 972 min və nəhayət, ötən il 1 milyon 169 min nəfər təşkil edib. Əlbəttə, ötən il müsbət saldo açılan iş yerlərin xeyrinə 170 min nəfərdir. Lakin söhbət maddə ilə işləyənlərdən gedir və bir şəxsin bir neçə yerdə müqavilə imzalamasını nəzərə alsaq, bir ildə bağlanan iş yerlərinin səbəblərini, coğrafi və sahələr üzrə paylanmasını, ləğv olunmağa məcbur qalmaqdan yəni yenidən yaradılanları təhlil etməliyik. Dünyada müəssisələr də insanlar ki-mi 5, 10 və ya 50 illik müddəti, o cümlədən, bir iş yerinin uzunömürlülüüyü ilə müəyyənləşir.

Neft hasilatının azalmasının qarşısını almaq üçün prezidentin tapşırığı ilə Baş nazirin rəhbərliyi ilə keçirilən müşavirələr böyük nikbinlik yaradır. İndi dünya enerji bazarında qiymətlər tədricən düşür. Ötən il neft gəlirlərimiz 1.65 milyard dollar azalıb, lakin qazın hasilatı və ixra-

cı itkiləri müəyyən qədər qarşılıyır. Digər tərəfdən, əsas strateji sərvətimizi emal edən zavodda 5 maddə baş verən yanğının üzə çıxardığı vəziyyət narahatlıq doğurur. Söhbət ildə 6 milyon tona yaxın neftin emalından və daxilə sənayedə, yaxud vətəndaşlar tərəfindən istehlakından gedir. Dövlət Təhlükəsizlik Orqanlarının hərəfəfli araşdırmaları belə bir inamı yaradır ki, hökumət neft sektorundakı prosesləri tam nəzarətdə saxlayır.

Sənəddə sənaye məhsulunun 83 faizinin Bakıda istehsal olunduğu qeyd edilib. Başadüşləndir, söhbət neftin 278 illik hökmranlığından gedir. Sənayenin coğrafiyasını bölgələrə kəçirməsək, əhalinin paytaxtın əmək, mənzil və nəqliyyat sferasında sıxlığı azal-mayacaq. Hesabat zamanı kommunal tariflərdən bəhs olunarkən bir məqam həmişə unudulur. Əlbəttə, mənzil fondunun yenilənməsi alqışa layiqdir. Lakin tikinti şirkətləri vətəndaşları ömürlük kirayəçiyə çeviriblər. Qanuna görə, tikilən binalar istismara qəbul olunur, çıxarışlar alınır, sonra 6 ay ərzində Mənzil Mülkiyyətçiləri Müştərək Cəmiyyətinin yaradılması və rəsmən qeydiyyatdan keçərək binanın idarə etmə strukturu və ödənişlərin miqdarı

müəyyənləşməlidir. İndi ələ şəhərciklər var ki, aylıq tarifi 1 kvadrat metrə görə 1 manata yaxındır, əvəzində MTK-ların ödənişlərinə tələb və meyarlar yoxdur.

Digər bir məsələ, Texnofestə heç bir inzibati qərar olmadan 100 minlərlə gənc qatıldı. Deməli, səlcuq bayraqlar millətimizin içərisində var. Yetər ki, startaplara meydan verilsin. Elm Fondunun vəsaitləri 2010-cu ildəki 7 milyondan, ötən ilki 3 milyona qədər azalıb, üstəlik, illərdir yarısı geri qayıdır. Halbuki 100-lərlə gənc rəqəmsal biliklərə malikdir və pilotsuz Akinçılar-Əkinçilər özləri yarada bilərlər. Biz iqtisadi, siyasi suverenliyi qazanmışıq, texnoloji suverenlik də

hədəfimiz olmalıdır.

İki tədqiqat əsaslı universitet yaradılmasına dair fərmanın vaxtı 2026-cı ildə başa çatır. OCED ölkələrində əhalinin 1000 nəfərinə düşən alim və tədqiqatçıların sayı 10-dan yuxarıda olduqda ölkə inkişaf etmiş sayılır. Sual sadədir - hökumət ixtisaslı kadrları haradan alır? Qarabağdan sonra ən böyük milli hədəfimiz peşəkar kadr məsələsi ola bilər. ABŞ-da yaradılan Hökumətin Effektivliyi Departamenti inqilabi qərarları-kütləvi ixtisasları, işçilərin hər həftə hesabat verməsini və bürokratik sistemi zəiflətməyi ona görə bacarı ki, əmək bazarında təklif tələbi 3 dəfə üstələyir. Lakin ölkəmizdə ixtisaslı kadrlara ehtiyac neft hasilatının azalması və birjələrdə dəyişən enerji qiymətlərini kompensə edə biləcək yeganə resurs ola bilər.

Yekunda bir daha vurğulayaq ki, cənab Prezident Hökumətə etimad göstərir və parlamentarilər üçün bu xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bir daha parlamentlə açıq əməkdaşlıq və səmimi münasibətə görə hörmətli Baş nazirə hörmətimizi ifadə edir, hökumətin ötən ilki fəaliyyətini məqbul sayır, müsbət səs verəcəyimizi və uğurlar dilədiyimizi bildirmək istədik”.

■ Musavat.com

“Biz beynəlxalq hüquq əsasında öz ləyaqətimiz üçün mübarizə apardıq. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri 27 il kağız üzərində qaldı. Əgər biz öz torpaqlarımızı güc vasitəsilə azad etməsəydik, növbəti 27 il də belə qalacaqdı”.

“Yeni Müsavat” xatırladır ki, bu sözləri Prezident İlham Əliyev XII Qlobal Bakı Forumunun açılış mərasimindəki çıxışında bildirib. Dövlət başçısı vurğulayıb ki, bəzən sülhə nail olmaq, ədaləti bərpa etmək üçün gücdən istifadə etməlisiniz. “Biz görürük ki, bu gün Avropa İttifaqı daha güclü hərbi potensial qurmaq üçün siyasətini necə dəyişir. Biz görürük ki, bəzi ölkələr öz resurslarını hərbi potensialı-

kiyə modelinə uyğunlaşdırılması məqsədilə uğurlu islahatlar aparılıb. Onun sözlərinə görə, bu istiqamətdə icra edilən tədbirlər davam etdirilir. Ekspert vurğuladı ki, Ordumuzun strateji düşüncəyə malik, bacarıqlı kadrlarla komplektləşdirilməsi, təşkili-təşkilat strukturunun təkmilləşdirilməsi üzrə icra edilən tədbirlər, əldə edilən nailiyyətlər effektivliyi verib: “Azərbaycan davamlı olaraq hərbi qüvvələ-

qarşısına qoyduğu tapşırığı yerinə yetirməkdədir. Həmin tapşırığı əsasında gələcək dövrlərdə hərbi sahədə peşəkarların üstünlük təşkil etməsi nəzərdə tutulur”.

Ekspert qeyd etdi ki, xüsusi qoşun növlərinə müddətdən artıq xidmət edən hərbi qulluqçular cəlb olunur: “Xüsusi qoşun növləri xüsusi təyinatlılar, rabitə qoşunları, hava hücumundan müdafiə sistemlərinin idarə edilməsi, tank bölmələri əsasən müddətdən artıq xidmət edən hərbi qulluqçulardan ibarətdir.

lə qalacaqdı” fikirlərinin tamamilə düzgün ifadə edilmiş fikirlər olduğuna diqqəti cəlb etdi: “Keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsi indiyədək həll olunmamış qalsaydı, bilirsiniz nələr olardı?! Dünyadakı indiki beynəlxalq münasibətlər, mövcud münaqişələrə ayı-ayrı ölkələrin yanaşmaları Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll olunduğu 2020-ci ildəki vəziyyəti bir daha yada salmağı və müqayisələr aparmağı diktə edir. Adına böyük deyilən dövlətlər Azərbaycanın haqqına ədalətli yanaş-

Daha 24 ailə Ballıcaya yola salındı

Xocalı rayonunun Ballıca kəndinə növbəti köç yola salımb. Musavat.com xəbər verir ki, Ballıca kəndinə köç edənlər ölkənin müxtəlif bölgələrində, əsasən, yataxanalarda, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdir. Bu mərhələdə kəndə 24 ailə (98 nəfər) köçürülür. Qeyd edək ki, bununla Ballıcaya köçürülən ailələrin sayı 136-ya (660 nəfər) çatacaq.

lərə qayıtmağınız mümkün deyil və işğal edilmiş ərazilərin qayıtması fikrini unudun. Nümayiş etdirilən bu cür siyasətlə beynəlxalq hüquq normalarının və BMT-nin nüfuzunun zibillənə atıldığı başqa söhbətin mövzusu. Bizim üçün, Azərbaycan üçün önəmli olan odur ki, 4 il əvvəl - 2020-ci ildə dünya bizə deyə bilmədiklərini bu gün Ukraynaya dedi. Bu dövlətin, bu xalqın beynəlxalq hüquqla müəyyənənmiş haqqına açıq sayğısızlıq edərək dedilər, deyirlər və buna uyğun hərəkət edirlər. Dağlıq Qarabağ münaqişəsi bu günlərə kimi həll edilməmiş saxlansaydı, heç kimin şübhəsi qalmasın ki, həmin ədalətsiz iddia və tələblər Azərbaycanın da qarşısında qoyulardı. O başqa məsələdir ki, biz bunlarla heç bir halda razılaşmazdıq. Ancaq onlar edərdi və “Ermənistanın işğal etdiyi ərazilərin hamısının geri qaytarılması artıq mümkün deyil” deyirdilər. Trampın bu gün Ukraynaya dedi ki, “kimi”.

A.Quliyevin sözlərinə görə, ümumiyyətlə, bundan sonra dünyadakı bütün mövqelər ərazi münaqişələrinin Dağlıq Qarabağ modelində, yeni bütün işğal olunmuş ərazilərin geri qaytarılması prinsipi ilə həll olunması az qala qeyri-mümkün kimi görünür: “Ukrayna müharibəsinə təbiiq edilməkdə olan modelin bundan sonra bütün münaqişələrdə əsas götürülməsinə şübhə yoxdur, yeni işğal olunmuş ərazilərin ya heç qaytarılmaması, ya da ən yaxşı hal-

da qismən qaytarılması prinsipi əsas tutulacaq. Bu mənada Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin və Ukrayna müharibəsinin həlli modelləri dünyanın indiki böyük keçid dövrü üçün iki ən xarakterik model kimi beynəlxalq münasibətlər tarixində qalacaq. Beynəlxalq siyasi və hüquqi münasibətlərin bir mərhələdən başqa mərhələyə keçməyə başladığını indi hamı etiraf edir. Beynəlxalq hüquqi və siyasi münasibətlərin keçmiş və yeni dövrləri barədə artıq cəsarətlə danışa bilərik. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll modeli beynəlxalq siyasi və hüquqi münasibətlərin köhnə dövrünün ən xarakterik son modeli kimi tarixdə qalacaq. Bundan sonra dünyada hansısa münaqişənin Dağlıq Qarabağ kimi işğal faktının tam aradan qaldırılması şərti ilə həll olunacağı mümkün-süzdür. Beynəlxalq hüquqi və siyasi münasibətlərin köhnə dövrünə yeniyyə keçdi arasında cəmi 4 illik aralıqda Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll etmək Azərbaycan xalqının və dövlətimizin tarixində ən xoşbəxt hadisə kimi qalacaq. Təəvvür etmək çətin deyil ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi bu günlərdə həll olunmamış qalsaydı, biz necə olardıq?! Ukraynaya “Krimdən, Donbasdan və s. əl çəkin” deyənə bizə “Dağlıq Qarabağın işğalı ilə barışın” deməzdilər? Deyərdilər, üstəlik təkid edərdilər”.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

nın, infrastrukturunun gücləndirilməsi üçün sərf edir. Biz bunu ən azı 20 ildir edirik - 2005-ci ildən etibarən. Həmin vaxtdan etibarən güclü ordu yaratdıq. O ordu əraziləri azad etdi, separatçılığa son qoydu və beləliklə, ölkəmizin ərazi bütövlüyü, suverenliyi tam bərpa olunub. Bu, nəinki Azərbaycan xalqının güclü iradəsinin təzahürüdür, o cümlədən bu, beynəlxalq ədaləti nümayiş etdirir”, - deyər Prezident əlavə edib.

Məlumdur ki, Azərbaycan 5-ci nəsil modern ordu quruculuğunda NATO üzvü olan qardaş Türkiyənin təcrübəsindən geniş istifadə və edir. Bəs hazırda vəziyyət nə yerdedir? Azərbaycan Türkiyə tipli orduya keçidi tamamlayıbmı?

Hərbi ekspert Rövşən Məhərrəmov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusunda Tür-

rini modernləşdirir. Xüsusən 44 günlük müharibədən sonra bu modernləşmə ən müxtəlif istiqamətlərdə gedir. Xüsusən də ordunun şəxsi heyətinin peşəkarlığının yüksəldilməsi və hərbi texniki təchizat istiqamətlərini qeyd etmək lazımdır. Müqavilə əsasında ordunun təşkili məsələsi qanunda əksini tapır. Azərbaycan Silahlı Qüvvələri yüksək peşəkarlığa malik bir ordudur. Təsədüfi deyil ki, ordumuz Türkiyə ordu sistemine keçməyə başladıqdan sonra dünyanın ən aparıcı 50 ordu sırasında yer alıb. Hazırda ordu 70 faizədək peşəkar hərbiçilərdən ibarətdir. 44 günlük müharibə dövründə də sübuta yetirildi ki, bu sahədə peşəkar hərbiçilərin olması daha böyük əhəmiyyət daşıyır. Buna görə də düşünürəm ki, Azərbaycan Ordusu bu yöndə quruculuğu davam etdirəcək. Ordumuz NATO ordu sistemində uyğun türk modelinə keçmək üçün Ali Baş Komandan İlham Əliyevin

Sürücülərin əksəriyyəti müddətdən artıq xidmət edən hərbi qulluqçulardır. Ordumuzda komando briqadalarının sayı get-gedə artırılır. Bütün bunlar döyüş qabiliyyətinin daim yüksək olmasına bir stimuldur və peşəkar ordu sistemində keçid prosesi də hesab edilə bilər. Biz artıq uzun müddətdir Türkiyə ordu modelinə keçirik və proses davam edir. Türk ordusu modelinə keçid 2025-ci ilin sonuna qədər tam şəkildə yekunlaşdırılacaq. Artıq uzun müddətdir mərkəzi idarəetmə sistemində malik müasir ordu yaratmışıq, müasir silahlarla təchiz olunan ordumuz mövcuddur. Müddətdən artıq xidmət edən hərbi qulluqçular müxtəlif qoşun növləri və xidmətlər üzrə ixtisaslaşdırılırlar”.

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev isə Prezidentin “BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri 27 il kağız üzərində qaldı. Əgər biz öz torpaqlarımızı güc vasitəsilə azad etməsəydik, növbəti 27 il də be-

masalar da, ləng mövqe tut-salar da, problemin həllindən çox onun dondurulmasına və ya yarımcıq həllinə çalışsalar da, Azərbaycan beynəlxalq hüquq normalarına söykənərək həmin böyük adlandırılan dövlətlərin cəsarətlə gözüne soxurdu ki, biz haqlıyıq, ərazilərimiz qaytarılmalıdır, 1991-ci il Almatı bəyannaməsi əsasında BMT-nin tanıdığı ərazilərə və sərhədlərə qayıtmalıyıq. Heç bir dövlətin o zaman cəsarəti və gücü çatmadı ki, Azərbaycana açıq şəkildə “işğal olunmuş əraziləri unudun” desin və təzyiq göstərsin. Heç bir dövlətin gücü çatmadı ki, bizə “1991-ci ilin sərhədlərinə qayıtmaq mümkün-süzdür” desin. O zamanlardan cəmi 4 il keçdi. Bütün dünya gördü ki, özünə böyük deyən dövlətlər həmin absurd mövqeyi və haqsız iddianı açıq şəkildə deyər bildilər. 4 il əvvəl Azərbaycana deyər bilmədiklərini indi Ukraynaya həyasızcasına dedilər. Dedilər ki, 2014-cü ildəki sərhəd-

Amerika xristian liderləri koalisiyası ABŞ prezidenti Donald Trampa məktub göndərrib. “Yeni Müsavat” yazır ki, məktubda Tramp Bakıda “xristian girovları azad etməyə” kömək etməyə çağırılır. Bu barədə erməni mediası xəbər yayıb.

mək fikrindədirlər (artıq qəbul edilib - red.) Bütün bunlar xüsusilə məhkəmə ilə əlaqədardır. Məhkəmədə mühakimə olunan şəxslər qanun qarşısında cavab verirlər. İnsanlıq əleyhinə və müharibə cinayətləri törətmiş şəxslərin azadlığa buraxılmağa çağırılması, onların əsir və girov adlandırılması

dünyada bir islamofobiya, türk düşmənçiliyi var”, - deyir A. Əlizadə əlavə etdi.

MM üzvü xatırladı ki, Türkiyənin Avropa Birliyinə üzv edilməməsində də məhz elə bu amillər rol oynayır: “Yeni türk düşmənçiliyi, islamofobiya... Eləcə də müxtəlif proksi silahlı qruplar yaratmaqla, cənub qonşumuzun da dəstəyi

zalarını da alacaqlar”.

Professor Qabil Hüseynli isə bu çağırışların heç bir nəticə verməyəcəyinə əmindir. Politoloq Tramp dövründə ABŞ-Azərbaycan əlaqələrinin inkişaf edəcəyini açıqladı: “Onun seçki dövründə məlum çıxışı rəqibinə həmlə idi və səs almaq məqsədi daşıyırdı. Trampın proqramında erməni

BMT Vardanyanla bağlı son qərarını verdi

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İnsan Hüquqları Ali Komissarlığının Əsassız Həbslər üzrə İşçi Qrupu Ruben Vardanyanla bağlı müraciətə uzunmüddətli baxılma nəticələrinə uyğun olaraq Yekun Rəyini rəsmi olaraq dərc edib.

Musavat.com xəbər verir ki, BMT İnsan Hüquqları Ali Komissarlığına müraciətdə Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti İstintaq baş idarəsi tərəfindən məsuliyyətə cəlb edilmiş R.Vardanyanın guya ifadə etdiyi fikirlərə görə həbs olunduğu, söz azadlığı hüququnun pozulduğu, məhkəməyədək icraat dövründə təqsirsizlik prezumpsiyası və girov müqabilində azad olunmaq, həbsə alternativ tədbirlər seçilməsi hüquqlarının pozulduğu, öz müdafiəsini hazırlamaq üçün kifayət qədər vaxt və imkan yaradılmaması və digər hüquqlarının pozulmasına dair iddialara baxılmış, nəticə olaraq iddiaların heç birinin öz təsdiqini tapmadığı barədə son qərar olan Yekun Rəy yayımlanmışdır.

İşçi Qrupu həmin rəyində göstərir ki, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti tərəfindən Cinayət Məcəlləsinin 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə), 279.3 (qanunsuz silahlı birləşmələrin yaradılmasında iştirak) və 318.1-ci (dövlət sərhədini qanunsuz keçmə) maddələri üzrə təqsirləndirilən R.Vardanyana qarşı irəli sürülən ittihamlar konkret dəlillərlə əsaslandırılmış, barəsində bu əsasların tədqiq edildiyi məhkəmə qərarı ilə həbs seçilmiş, istintaq zamanı bildiyi dil üzrə tərcüməçi təyin edilmiş, öz vəkili tərəfindən müdafiə olunmaq və digər prosessual hüquqları təmin olunmuşdur.

Bununla yanaşı, məhkəmə tərəfindən R.Vardanyan barəsində həbs seçilməsi zamanı fərdi yanaşma və araşdırma tətbiq edilmiş və ittiham olunduğu cinayət əməllərinin ağırlıq dərəcəsi, xarakteri və işin faktiki halları əsaslandırılmışdır.

R.Vardanyanın işi əlaqədar mətbuatda və vəzifəli şəxslərin publik çıxışlarında təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulmasına dair iddialarla bağlı Əsassız Həbslər üzrə İşçi Qrupu yekun olaraq bildirir ki, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin 27 sentyabr 2023-cü il tarixli rəsmi məlumatında R.Vardanyanın Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələrində nəzərdə tutulan cinayət əməllərini törətməsinə dair “əsaslı şübhələr müəyyən olunduğu”na görə istintaqa cəlb olunması qeyd olunduğundan, məhkəmə hökmünədək təqsirliliyinə dair ifadələr ehtiva etmədiyindən istintaq olunan cinayət işi üzrə təqsirsizlik prezumpsiyası hüququnun pozulması halı müəyyən edilməmişdir.

Qeyd edilməlidir ki, Azərbaycanın işğal altında olmuş ərazilərində sülh və insanlıq əleyhinə, terrorçuluq və digər cinayət əməllərinə görə hazırda Bakı Hərbi Məhkəməsinə məhkəmə prosesi davam edən şəxslərdən yalnız Ruben Vardanyanın xarici əlaqə və resursları hesabına onun barəsində müraciət BMT İnsan Hüquqları Ali Komissarlığına qədər çıxarılmışdır.

Lakin Azərbaycan Respublikasında bərqərar olmuş dəqiq hüquq texnologiyalarına əsaslanan hüquq təcürbəsi və beynəlxalq hüquq diplomatiyası qarşısında belə təşkilatlanmış söylər faydasızdır və cinayət məsuliyyəti labüddür.

□ Musavat.com

Xuntaçıların məhkəməsinə “dini don” biçilir - Bakıdan etiraz

Hərbi canilər “xristian girovlar” adlandırılaraq ABŞ liderindən kömək istənilir; Trampın “zəif yeri”ndən basılması hansı nəticələri verə bilər?

Azərbaycana qarşı bütün şər-böhtandan ibarət müraciətdə sənəd müəllifləri guya “işgəncələr və davam edən sui-istifadə halları ilə bağlı etibarlı hesabatlarla istinad edərək”, Trampın vəziyyəti həll etmək üçün unikal imkana malik olduğunu qeyd ediblər. Eyni zamanda ABŞ prezidentinə 2024-cü il oktyabrın 23-də Truth Social şəbəkəsində paylaşıldığı statusu xatırladıblar. Həmin statusda Tramp Kamala Harris “120.000 erməni xristianın” “artsax”da dəhşətli təqiblərə və məcburi köçkünlüyə məruz qaldığı halda heç nə etməməkdə” suçlamışdı. “Mən prezident olarsa, təqib olunan xristianları qoruyacağam, zorakılığa və etnik təmizləməyə son qoymağa çalışacağam və biz Ermənistanla Azərbaycan arasında sülhü bərpa edəcəyik”, - Tramp vurğulamışdı. Ancaq bəllidir ki, Azərbaycan xuntaçıları məhz xristian olduğu üçün deyil, konkret cinayət əməlləri, o cümlədən etnik təmizləmə və soyqırımı kimi başçı cinayətlərlə bağlı mühakimə edir. Hansı dini təqibdən söhbət gedə bilər?

“Bakıda insanlıq əleyhinə cinayətlər törətmiş şəxslərin məhkəməsi gedir. Ermənistan bütün resurslarını səfərbər edərək bu məhkəməyə qarşı mənasız təbliğat kampaniyası aparır. Bu məhkəmədə mühakimə olunan şəxslər qanun qarşısında cavab verirlər. Onların əsir və girov adlandırılması qəbul edilməz haldır”. Bunu Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyev martın 13-də jurnalistlərə açıqlamasında deyib. Prezidentin köməkçisi həmçinin qeyd edib: “Onların havadarları, Avropa Parlamentində Ermənistanın maraqlarını təmsil edən müxtəlif lobbı qrupları Azərbaycanı qarşı yeni qətnəmə layihəsi qəbul et-

beynəlxalq münasibətlərə, insanlığa qarşı bir təhqirdir və qəbul edilməz haldır. Onların mühakiməsi davam etdiriləcək”.

Başqa yandan, nədən ən azından belə bir fakt unudulur ki, işğal dövründə Ermənistan üçün əsas “nəfəslik”, sadıq müttəfiq rolunu İran “İslam Respublikası” oynayır. Bakıdakı məhkəməyə dini don geydirmək cəhdi, hayların Trampın “zəif yeri”ndən basması nə dərəcədə nəticə verə bilər?

Deputat Arzuxan Əlizadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Azərbaycan həmişə ikili standartlara məruz qalır. Parlamentarının sözlərinə görə, bir sıra dövlətlər Ermənistanla Azərbaycana münasibətdə ən yaxşı halda eyni müstəvidən yanaşıblar, lakin əksər hallarda işğalçı dəstəklənib. “Bu gün də eyni tendensiya davam etməkdədir. Təəssüf ki, işğala məruz qalan ölkəyə obyektiv yanaşma yoxdur. Biz beynəlxalq hüququn da işləmədiyini görməkdəyik. Azərbaycan bəlkə də lazımdan artıq tolerant ölkədir. Ancaq faktıdır ki, heç zaman insanlara dini, irqi mənsubiyyətinə görə fərq qoymuruq. Bu, bizim fəxr etməli olduğumuz müsbət keyfiyyətdir. Amma

ilə müxtəlif dini qruplaşmalar meydana çıxarmaqla müsəlman dünyası, İslam haqda xof mühiti formalaşdırılıb. Ona görə də xristian təəssübkeşliyi dərhal ortaya çıxır və belə həbslərə dini don geyindirilir”. Deputat hesab edir ki, bununla həm ermənilərə sevgi bəslənir, həm də Azərbaycana zərbə vurmaq, təzyiq göstərmək məqsədi güdülür: “Nəticədə elə beynəlxalq ictimai rəy yaranır ki, həmin erməni canilər guya xristian olduqlarına görə mühakimə olunurlar. Bu prosesdə bezi beynəlxalq təşkilatların, insan haqları qurumlarının da oxşar yalan təbliğatı təsiredici rol malikdir. Onlar qara piar aparırlar ki, ermənilər Qarabağdan xristian olduqları üçün qovulub. Təməmlə saxta, dezinformasiya xarakterli bir təbliğat maşını işləyir. Elə bunun nəticəsidir ki, bezi Avropa paytaxtlarında Quran yandırılır, İslam dininə nifrətin dərəcəsi artırılır. Təəssüf ki, bu cür yanlış məlumatların bəzən qarşısını almaq olmur, bir sıra hallarda özümüzü müdafiə etməyimizdə çətinliklər yaranır. Ancaq biz də davamlı şəkildə sözüümüz deməli, dünyaya çatdırmalıyıq. Sözügedən şəxslər Qarabağda törətdikləri cinayətə görə mühakimə edirlər və layiqli cə-

amili hələ ki görünür. Zənnimcə, bu məktub da növbəti kampaniyalardan biridir. Antiterror əməliyyatı keçiriləndən sonra Azərbaycan əleyhinə müxtəlif təşəbbüslər qaldırılıb, intehası, heç biri keçməyib. Bu günə qədər də Azərbaycanı etnik təmizləmədə ittiham edənlər var. İndisə dini amili dövrüyyəyə buraxıblar. Gördülər ki, etnik təmizləməyə aid sübut yoxdur, indi xristianlıq məsələsinə keçiblər. Halbuki heç bir çirkin ittihamların əsası yoxdur”.

Q.Hüseynli bildirdi ki, Tramp həmin məktuba reaksiya verməyəcək: “Araik, Ruben, Bako, Arkadi və digər hərbi canilər nə milli, nə dini kimliyinə görə mühakimə edirlər. Onlar azərbaycanlıları qətlə yetirmiş hərbi canilər olduqları üçün məsuliyyətə cəlb olunublar. Necə ki Ukraynada törədilən hərbi cinayətlərə görə də Rusiya rəhbərliyi haqda Haaqa məhkəməsi həbs orderi verib. Ona görə də Bakıdakı erməni cinayətkarlarını “xristian girov” adlandırmaq absurdur. Həmin məktubu Trampa yazanlar məhkəmədə verilən ifadələri, etirafları oxusunlar. Bu qatillər ərazilərimizdə hansı qanunsuzluqları etdiklərini bir-bir dilə gətirirlər”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

“Gəncənin bombalanması əmrini ondan aldım” - Araik ad çəkdi

Martin 14-də Bakı Hərbi Məhkəməsində davam etdirilən məhkəmə prosesində təqsirləndirilən şəxs Araik Harutyunyan dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorların suallarını cavablandırarkən Gəncə şəhərində mülki infrastrukturun və dinc əhəlinin raket atəşinə tutulmasından da danışdı. Musavat.com xəbər verir ki, o bu barədə Ermənistan silahlı qüvvələrinin baş qərargah rəisi Onik Qasparyandan məlumat aldığını bildirib: “Ermənistan silahlı qüvvələrinin baş qərargah rəisi Onik Qasparyan idi. Baş qərargah deyib, mənim baş qərargah rəisi ilə söhbətim olub. Birinci mərhələdə mənə Gəncədə yerləşən hava limanının vurulması barədə məlumat verib. Daha sonra isə mənim onunla heç bir təması olmayıb”.

Qeyd edək ki, Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşlarının məhkəməsi davam etdirilir.

Qeyd edək ki, Qukasyan (Ğukasyan) Arkadi Arşaviri (Arşaviroviç), Harutyunyan Araik Vladimiri (Vladimiroviç), Sahakyan Bako Sahaki, İsxanyan Davit Rubeni, Babayan Davit Klimi (Klimoviç), Mnatsakanyan Lyova Henrixi, Manukyan Davit Azati, Martirosyan Qarik Qriqori, Paşayan Melikset Vladimiri, Allahverdiyev Davit Nelsoni, Stepanyan Qurqen Homerosi, Balayan Levon Romiki, Babayan Madat Arakeli (Arakeloviç), Beqlaryan Vasili İvani və Qazaryan Erik Robert təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb olunublar. Baş prokurorluğun mətbuat xidmətinin yaydığı məlumata görə, 2 may 2024-cü ildə Azərbaycan Baş prokurorunun qərarı ilə, 1987-ci ilin oktyabrından 2024-cü il, 22 aprel tarixinədək törədilmiş cinayətlərin bir qismi ilə bağlı Baş prokurorluq və Respublikanın ayrı-ayrı istintaq qurumlarında araşdırılmış 1389 cinayət işi bir icraatda birləşdirilib və Azərbaycan Baş Prokurorluğunun rəhbərliyi altında, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti, Daxili İşlər Nazirliyi, Dövlət Gömrük Komitəsi və Hərbi Prokurorluğun müstəntiqlərindən ibarət tərkibdə istintaq olunub.

Toplanmış mötəbər sübutlar əsasında ümumilikdə 2548 epizod üzrə Ermənistan Silahlı Qüvvələri və qanunsuz silahlı birləşmələr tərəfindən törədilən cinayətlərdə ittiham olunan 15 nəfər Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 100 (təcavüzkar müharibəni planlaşdırma, hazırlama, başlama və aparma), 102 (beynəlxalq müdafiədən istifadə edən şəxslərə və ya təşkilatlara hücum etmə), 103 (soyqırım), 105 (əhalini məhv etmə), 106 (köləlik), 107 (əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə), 109 (təqib), 110 (insanları zorakılıqla yoxa çıxarma), 112 (beynəlxalq hüquq normalarına zidd azadlıqdan məhrum etmə), 113 (işgəncə), 114 (muzdluluq), 115 (müharibə qanunlarını və adətlərini pozma), 116 (silahlı münaqişə zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarını pozma), 118 (hərbi soyğunçuluq), 120 (qəsdən adam öldürmə), 192 (qanunsuz sahibkarlıq), 214 (terrorçuluq), 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə), 218 (cinayətkar birlik (təşkilat) yaratma), 228 (qanunsuz olaraq silah, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatı, partlayıcı maddələr və qurğular əldə etmə, başqasına vermə, satma, saxlama, daşıma və gəzdirmə), 270-1 (aviasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaradan əməllər), 277 (dövlət xadiminin və ya ictimai xadimin həyatına sui-qəsd etmə), 278 (hakimiyyəti zorla ələ keçirmə və onu zorla saxlama, dövlətin konstitusiyası quruluşunu zorla dəyişdirmə), 279-cu (qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmələri və qrupları yaratma) və digər maddələri ilə yenidən təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb olunublar.

□ Musavat.com

Xəbər verildiyi kimi, Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişi üzrə danışıqlar başa çatıb. Yəni yerdə qalan iki mübahisəli məqam da razılaşdırılıb. Artıq hər iki ölkənin XİN-i müvafiq təsdiqləyici bəyanatlar yayıb. Ancaq rəsmi Bakının 2 şərti də var.

Onlardan biri və birincisi əlbəttə ki, Ermənistan konstitusiyasından Azərbaycana qarşı ərazi iddiası ilə bağlı müddəanın çıxarılmasıdır. Bəs erməni cəmiyyəti böyük sülhə hazırdır? Söhbət ilk növbədə ölkə konstitusiyası beynəlxalq hüquqa uyğunlaşdırılmaqdan gedir. Təəssüf ki, bu yöndə nikbinlik üçün əsaslar hələ ki, ciddi deyil. Bu da növbəti fakt.

“Ermənistan vətəndaşlarının əksəriyyəti konstitusiyaya dəyişikliklərin əleyhinədir”. Bunu jurnalistlərlə görüşündə sosioloq Aram Navasardyan deyib. Onun sözlərinə görə, respondentlərin 18,4%-i konstitusiyanın bəzi müddəalarının dəyişdirilməsinin vacibliyinə inanır, daha 7,5%-i isə tamamilə yeni konstitusiyaya ehtiyac olduğunu deyib. “Eyni zamanda respondentlərin 59,6%-i qeyd edib ki, konstitusiyaya dəyişməz qalmalıdır. Digər 14,5% isə cavab verməkdə çətinlik çəkib”, - Navasardyan qeyd edib. Telefon sorğusu fevralın 27-dən martın 6-dək 1100 respondent arasında keçirilib.

Erməni politoloq Artur Martirosyan bildirib ki, Ermənistan tərəfi tələsər və sülh müqaviləsi əldə etmək istəyir, lakin Azərbaycan tərəfi bunun necə və nə vaxt imzalanacağını dəqiqləşdirməyib: “Paşinyan bu müqaviləni ermənilərə yekun sülh müqaviləsi kimi təqdim etmək istəyir. Sanki kağız üzərində imzalanmış müqavilə sülh demək olardı. Seçkilərə bir ildən çox vaxt qaldığı üçün buna ehtiyac var. Onlara Ermənistanın uğurlu, real, yeni regional mövqeyi kimi təqdim edə biləcəkləri bir şey lazımdır. Azərbaycanın ilkin şərtlərini nəzərə alaraq, sülh müqaviləsinin imzalanacağını gözləmək hələ tezdir”.

Xatırladaq ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan bir müddət əvvəl konstitusiyaya dəyişikliklərin zəruriliyini bəyan etmişdi. Bu sorğular nə dərəcədə mötəbər sayıla bilər? Belə çıxır, erməni tərəfi, onun cəmiyyəti “Dəmir yumruq”dan hələ də dərs götürməyib? Çünki sülh müqaviləsinin əsas şərtlərindən biri vurğulandığı kimi, Ermənistan konstitusiyasından Azərbaycana qarşı torpaq iddiası haqda müddəanın çıxarılmasıdır. Məsələ referenduma çıxarılsa və Paşinyan hökuməti gereken addımları atıb hazırlıq işləri görərsə, müsbət nəticəyə ümid etmək mümkün.

İrəvan üçün yolun sonu göründü - əsas şərt isə...

Sülh mətni razılaşdırıldıqdan sonra Ermənistanın yerinə yetirməli olduğu öhdəliklər var - siyasətçilərin proqnozu

kündürmü?

“Alyans” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, Azərbaycan-Ermənistan sülh müqaviləsinin mətnində bütün maddələr razılaşdırılıb.

“Problem məndən kənar iki məsələ ilə bağlıdır. Onlardan biri ATƏT-in Minsk Qrupunun ləğvi məsələsidir ki, Ermənistan bir müddət buna razılıq vermədi, artıq razılığını verib və Azərbaycanla birlikdə ATƏT-ə müraciət etmək qərarına alınıb. Razılaşdırılmayan son məsələ Ermənistan konstitusiyasının preambulası hissəsində Azərbaycana qarşı ərazi iddiasının ləğvi ilə bağlıdır. Əslində qalsa konstitusiyanın mətnində Azərbaycana qarşı ərazi iddiası yoxdur. Məndə olan olan istinad da var. Yəni orada Müstəqillik haqqında Bəyannaməyə istinad olunur”, - deyər A.Səmədov qeyd etdi.

Onun sözlərinə görə, preambula konstitusiyasının həmin Bəyannamə əsasında hazırlandığı deyilir: “Müstəqillik haqqında Bəyannamədə Qarabağla Ermənistanın birləşməsi məsələsi öz əksini tapıb. Ermənistan Konstitusiyası Məhkəməsi delimitasiya komissiyalarının rəqlamentini təsdiqləyərkən belə bir rəy verdi ki, Ermənistan konstitusiyası yalnız məndə yazılanlardan ibarətdir. Yeni istinadlar Ermənistan konstitusiyasına daxil deyil. Bununla hesab elədik ki, artıq Azərbaycanla Ermənistan arasında heç bir problem qalmayıb, çünki Konstitusiyası Məhkəməsi belə bir rəy verib. Bu da Ermənistan cəmiyyətində ciddi narazılıqla qarşı-

landı. Ancaq bütün hallarda konstitusiyaya dəyişməlidir və Nikol Paşinyan da yeni konstitusiyanın qəbul olunacağını deyir. Ancaq söhbət 2026-cı ildən gedir. İndiki halda bunu etmək mümkündürmü?”

Müsahibimiz dedi ki, Ermənistan konstitusiyasından istinadla bağlı cümləni çıxarmaq və ya Müstəqillik haqqında Bəyannamədə dəyişiklik etmək mümkündür: “Lakin Paşinyan buna risk eləmir. Çünki nüfuzu çox aşağı düşüb, ona tam inananlar təxminən 9 faizdir. Bu səbəbdən təbiidir ki, belə bir addım atmağa risk eləmir. Ermənistan konstitusiyasının dəyişdirilməsinə münasibətdə erməni cəmiyyətinin əksəriyyəti mənfi mövqedədir. Hesab edirlər ki, konstitusiyaya Azərbaycanın diktəsi ilə dəyişdirilir. Hətta konstitusiyanın dəyişdirilməsinin zəruri olduğunu söyləyənlər də bunun yaxın zamanlarda edilməsini istəmir. Söhbət 2026-cı ildə dəyişiklik edilməsini düzgün saymamaqdan gedir. Bu səbəbdən Paşinyanın qarşısında çox ağır bir vəzifə durur. O, 2026-cı ilə qədər konstitusiyayı dəyişdirə bilməyəcək. Müstəqillik haqqında Bəyannamədən də məlum müddəaları çıxarmağa cəsarət eləməyəcək. 2026-cı ildə yeni konstitusiyaya referenduma çıxarılsa erməni cəmiyyətinin onu qəbul etməməsi ehtimalı var”.

Ekspert qeyd etdi ki, revanşist əhval-ruhiyyəli ermənilərin sayı çox olmasa da hər halda artmaqdadır: “Bu səbəbdən sülh sazişinin yaxın zamanlarda imzalanması çox çətin görünür. Ermənistan

Konstitusiyası Məhkəməsinin qəbul etdiyi qərar Azərbaycana qane eləyərmə? Əgər belə bir addım atılsa həddən artıq xoş məram nümayişi olardı. Son dövrlərin populyar ifadəsə desək top hələ də Ermənistan sahəsindədir”.

Deputat Hikmət Babaoğlu isə bildirdi ki, Ermənistan konstitusiyadakı yeni dəyişiklikdə Azərbaycanın tələb etdiyi müddəanı aradan götürsə, regiona sülh gələr: “Ermənistan hakimiyyəti bu dəyişikliyin zəruri olduğunu anlayır. Paşinyan neçə ildir bu məsələni gündəmə gətirməklə nəticə etibarilə ictimai rəyi inandırmağa bacarıb ki, belə bir zərurət var. Doğrudur, Paşinyan bunu “Real Ermənistan” ideologiyası ilə əsaslandırır və yeni mərhələdə Ermənistanın həm hüquqi, həm də siyasi aspektdən özünü yenidən qiymətləndirməsi kimi nəzərdən keçirir. Bizim üçün maraqlı olan məsələ ondan ibarətdir ki, necə olursa-olsun, Azərbaycanın tələb etdiyi müddəa aradan götürülsün. Azərbaycan xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovun açıqlamasından bəlli olur ki, Ermənistan artıq bunu qəbul edib. Belə düşünmək olar bundan sonrakı mərhələdə sadəcə texniki məsələ qalıb ki, buna da bir qədər vaxt lazımdır. Burada xarici işlər nazirimiz iki məsələyə toxunub: onlardan biri də konstitusiyaya dəyişikliyi, digəri isə ATƏT-in Minsk qrupunun ləğv olunmasıdır. Hər iki məsələ qısa müddətdə həllini taparsa, regiona bir o qədər daha tez sülh gələr və bu həm Ermənistanın, həm də digər ölkələrin xeyrinə olar”.

□ Etibar SEYİDAĞA,
“Yeni Müsavat”

Martın 13-də Avropa Parlamenti Bakıda saxlanılan ermənilərlə bağlı növbəti dəfə qərəzli, şər-böhtan dolu qətnamə qəbul etdi. Separatçı-quldurların, insanlıq əleyhinə cinayətlər törətməmiş ünsürlərin “dərhal və qeyd-şərtsiz azad edilməsini” tələb etdi. Sənəd adlanan kağız parçasında hətta müttəhimlərə qadağan edilmiş psixotrop dərmanların yeridilməsi barədə sərəmsəmləmə yer alır.

Çingiz Qənizadə: “Bizə “bunu et və ya etmə” kimi qeyd-şərtsiz tələblər irəli sürmək onların hüququ deyil”

Əlbəttə ki, bu qərarla Avropa İttifaqı bir daha beynəlxalq hüquq normalarını ayaqlar altına ataraq, separatçılara və Azərbaycana qarşı təxribatlarda iştirak edən şəxslərə himayədarlıq etdiyini nümayiş etdirib. Ermənistanın 30 il ərzində Azərbaycan ərazilərini işğal etməsi, orada hərbi cinayətlər və etnik təmizləmə

lar müqabilində Çin texnoloji nəhəngi “Huawei”-nin maraqlarını təbliğ etdikləri üzə çıxıb.

Aylarla davam edən gizli araşdırmadan sonra federal polis korrupsiya, çirkli pulların yuyulması və sənəd saxta-karlığı ilə bağlı sübut və sənədlərlə bağlı 21 axtarış aparıb. Belçikanın federal proku-

Azərbaycanı şər-ləyən Avropa Parlamenti rüsvay oldu...

Araik və digərləri ilə bağlı kağız parçası qəbul edən deputatların yeni korrupsiya qalmaqalı üzə çıxdı

müəyyən qruplar formalaşdıraraq, onların başında dayanır və anti-Azərbaycan mövqelərini açıq şəkildə ifadə edirlər. Avropa Parlamentində bu kimi qrupların mövcudluğuna isə biz zaman-zaman şahid olmuşuq.

Avropa Parlamenti dəfələrlə Azərbaycana qarşı qərəzli qətnamələr qəbul edib, birtərəfli bəyanatlar səsləndirib. Xüsusilə, Azərbaycan 30 il ərzində erməni işğalına məruz qaldığı dövrdə, Avropa Parlamenti beynəlxalq hüququn pozulmasına göz yumaraq, iş-

systeminə kobud müdaxilə-rə, onları başqa bir şey deyil.

Ermənistanın siyasi hakimiyyəti isə yenə də köhnə təxribatlarına əl ataraq, guya saxlanılan separatçılara qadağan edilmiş psixotrop dərmanlar verildiyini, onların ifadə verməsinə mane olunduğunu və təzyiqə məruz qaldıqlarını iddia edir. Lakin bu sərəsəm iddiaların heç biri təsdiqini tapmayıb. Əksinə, Avropa İnsan Hüquqları Şurasının Vardanyanla bağlı açıqlamasında da Ermənistanın irəli sürdüyü iddiaların əsassız olduğu göstərildi və bu ittihamlar açıq şəkildə rədd edildi. Beynəlxalq hüquq dövlətlərin üzərinə müəyyən öhdəliklər qoyur. Ancaq bu öhdəliklərin heç birində dövlətlərin ərazisində separatçılıqla məşğul olmaq, ölkənin ərazi bütövlüyünü parçalamaq, silahlı qruplar yaratmaq, dövlət hakimiyyətinə və mülki əhaliyə qarşı silahlı qiyamlar təşkil etmək və işğal yolu ilə soyğunçuluq törətmək hüququ əsas kimi göstərilir. Əksinə, bütün bunlar beynəlxalq və yerli qanunlarla qadağan edilmiş cinayətlərdir.

Hüquq müdafiəçisi Azərbaycanın separatçılara qarşı başladığı istintaq və məhkəmə prosesi beynəlxalq hüquq normalarına və milli qanunvericiliyə tam uyğun şəkildə aparıldığını vurğulayıb: “Bu proseslərdə həm yerli, həm də xarici müşahidəçilər iştirak edir, məhkəmə iclasları televiziya vasitəsilə ictimaiyyətə təqdim olunur. Əlavə olaraq, təqsirləndirilən şəxslərin istədikləri vəkillərlə təmin olunması, onların vəsatətlərinin dinlənilməsi və müzakirə olunaraq qərarların qəbul edilməsi də hüquqi prosedurların şəffaf şəkildə həyata keçirildiyini sübut edir”.

Ç. Qənizadənin fikrincə, separatçıların istintaq zamanı verdikləri ifadələr Ermənistan hakimiyyətini ciddi narahat edir, bu da səbəbsiz deyil: “Çünki bu ifadələr, separatçı rejimin 30 ildən artıq bir müddət ərzində Ermənistan siyasi hakimiyyətinin birbaşa nəzarəti altında fəaliyyət göstərdiyini sübut edir. Təqsirləndirilən şəxslər açıq şəkildə bütün tapşırıqları İrəvandan aldıqlarını etiraf edirlər. Bu isə məsə-

“...Minsk qrupuna ehtiyac yoxdur” - Mirzoyan

“Sülh sazişi üzrə danışıqlar başa çatıb, uzun danışıqlardan sonra mətn razılaşdırılıb”. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bunu Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan deyib. “Mən bunu Ermənistan ətrafında münasibətlərin normalaşdırılması və sülhün bərqərar olması üçün son dərəcə mühüm mərhələ hesab edirəm. Ermənistan sazişin yeri, vaxtı və digər detallarını razılaşdırmaq üçün Azərbaycanla məsləhətləşmələrə mümkün qədər tez başlamağı təklif edir”, - nazir bildirib.

Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan sülh razılaşması olduqdan sonra ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyətinə ehtiyac qalmayacağını da bildirib. “Azərbaycanla münasibətlərin normalaşmasından sonra hesab edə bilərik ki, münasibətin institusional baxımdan başa çatıb, indidən dəyə bilərik ki, ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyətinə ehtiyac yoxdur”, - o, bildirib. Mirzoyanın sözlərinə görə, Ermənistan təəssüf ki, Azərbaycan tərəfində bəzi ritorika görür. “Mövqeyimiz aydındır: sülh sazişi imzalanan kimi ATƏT-in Minsk qrupunun gələcək fəaliyyəti ilə bağlı da öz qeydlərimiz olacaq”, - o qeyd edib.

“Sülh müqaviləsinin razılaşdırılmış mətnində Sovet İttifaqı dağılana qədər hər iki ölkənin ərazilərində yaşamış və sonra həmin əraziləri tərk etmiş şəxslərin öz evlərinə və ya əcdadlarının yaşadığı ərazilərə qayıtması ilə bağlı heç bir müddəə yoxdur”. Mirzoyan çıxışı zamanı açıqlayıb. “Biz Ermənistan konstitusiyası ilə bağlı Azərbaycan tərəfinin şərhini eşitdik. Təbii ki, sazişin razılaşdırılmış mətnində bununla bağlı heç bir şey yoxdur, sazişin mətnində ümumiyyətlə, birtərəfli qaydada tənzimləmə yoxdur. Həmçinin konstitusiyalarla bağlı heç bir tənzimləmə yoxdur. Sülh sazişinin ratifikasiyası yenidən bizim Konstitusiya Məhkəməmizdən keçməlidir, bu halda biz bu məsələləri birdəfəlik bağlanmış hesab edə bilərik”, - Mirzoyan vurğulayıb. Nazir deyib ki, İrəvan və Bakı arasında razılaşdırılmış sülh sazişi layihəsində Ermənistan üzərindən hər hansı bir nəqliyyat dəhlizinin açılması ilə bağlı maddə yer almayıb.

■ “Yeni Müsavat”

aparması Avropa üçün önəm daşımadığı halda, qanuni məhkəmə proseslərinə qarşı çıxması İttifaqın ikili standartlarla fəaliyyət göstərdiyini bir daha bariz şəkildə ortaya qoyur. Avropa Parlamenti belə mövqeyi ilə separatizmi dəstəklədiyini və Cənubi Qafqazda davamlı sülhə mane olduğunu bir daha nümayiş etdirib.

Sözsüz ki, qətnamənin ərşəyə gəlməsində erməni puluna satılmış deputatların həlledici rol oynayıb. Yeri gəlmişkən, bu arada Avropa Parlamentində növbəti korrupsiya qalmaqalı alovlanıb. Belə ki, Belçikanın RTBF telekanalının məlumatına görə, ötən cümə axşamı səhər saatlarında keçirilən polis əməliyyatı Avropa Parlamentindəki nüfuzlu şəxsləri, o cümlədən parlament üzvləri və onların köməkçilərini əhatə edib, onların müxtəlif qazan-

rorluğu təhqiqatın genişmiqyaslı lobbicilik sxemi ilə bağlı olduğunu təsdiqləyib.

Avropa İttifaqının bu mövqeyi beynəlxalq hüququn hansı prinsiplərini pozur? Ermənistanın 30 illik işğalı və törətdiyi hərbi cinayətlər Avropa tərəfindən niyə görməzdən gəlinir? Avropa Parlamenti qətnamə qəbul etməklə Cənubi Qafqazda sülhə necə mane olur?

Mövzu ilə bağlı Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə “Yeni Müsavat”a danışdı:

“Əslində, Avropa Parlamentində geniş və təşkilatlaşmış bir anti-Azərbaycan qrup fəaliyyət göstərir. Üstəlik, təkə Avropa Parlamenti ilə məhdudlaşmayan bu fəaliyyət, bir çox beynəlxalq təşkilatlarda da özünü göstərir. Həmin qurumlarda lobbicilik fəaliyyəti ilə məşğul olanlar

ğalçı Ermənistanın cinayətlərinə qarşı bir dəfə də olsun qətnamə qəbul etmədi. Ancaq indi, separatçılarla bağlı qəbul edilən bu dırnaqarası qərar-əslində, hüquqi əhəmiyyəti olmayan bir kağız parçasından başqa bir şey deyil. Çünki heç bir dövlətin daxili işlərinə Avropa Parlamenti birbaşa müdaxilə edə bilməz”.

Çingiz Qənizadə qeyd edib ki, Avropa Parlamenti istənilən məsələ ilə bağlı tövsiyə xarakterli çağırışlar edə bilər, lakin “bunu et və ya etmə” kimi qeyd-şərtsiz tələblər irəli sürmək onların hüququ deyil: “Bu baxımdan, separatçıların dərhal və qeyd-şərtsiz azad olunmasını tələb edən Avropa Parlamentinin qətnaməsi Azərbaycan üçün heç bir hüquqi mənə daşımır. Qətnamələr tövsiyə xarakterli olsa da belə, onun bu tərzdə təqdim edilməsi Azərbaycanın daxili işlərinə və məhkəmə

lənin təkə separatçıların cinayətləri ilə məhdudlaşmadığını, Ermənistan dövlətinin Azərbaycana qarşı apardığı cinayətkar siyasətin bir parçası olduğunu ortaya qoyur. Separatçılar məhkəmə və istintaq orqanları ilə əməkdaşlıq edərək hər şeyi etiraf edirlər. Onlar təkə əvvəlki hakimiyyətin deyil, elə Paşinyan dövründə də cinayətkar əməllərin davam etdiyini söyləyiblər. Bu isə Ermənistan-dakı siyasi hakimiyyəti təşvi-

şə salıb. Ona görə də Avropa Parlamentindəki havadarları vasitəsilə bu proseslərə müdaxilə etməyə çalışırlar. Amma bu cəhdlər mənasızdır. Azərbaycanda məhkəmə hakimiyyəti müstəqildir və heç bir beynəlxalq qurum ədalətli məhkəmə prosesinə mane ola bilməz. Separatçıların törətdikləri cinayətlər faktlarla sübuta yetirilməkdədir və hər biri layiqli cəzasını alacaq”.

■ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Dünya Bakı-İrəvan razılaşmasını alqışladı

Fransa Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh müqaviləsi üzrə danışıqların başa çatmasının elan edilməsini alqışlayır. "Yeni Müsavat" bildirir ki, bu barədə Fransa Xarici İşlər Nazirliyi mətbuat katibi bəyanat yayıb. Bəyanatda sazişin imzalanmasının ən qısa zamanda baş tutacağına inan ifadə olunur: "Ermənistan və Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşması hər iki dövlətin ərazi bütövlüyü və suverenliyinə hörmət etməklə, Cənubi Qafqazın region əhalisinin mənafeyi naminə açıq sərhədləri olan sülh, integrasiya və əməkdaşlıq məkanına çevrilməsinə imkan verməlidir".

Almaniya da Azərbaycan və Ermənistanın sülh sazişinin mətni üzrə danışıqların başa çatması ilə bağlı bəyanatını alqışlayıb. Xarici işlər naziri Annalena Berбок bildirib. "Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişi ilə bağlı əldə olunan irəliləyişlər ümidvericidir", - o qeyd edib.

Həmçinin İran Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişi üzrə əldə olunan anlaşmanı təqdir edir. İran Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü İsmayıl Bəqai açıqlama verib. O, İranın Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh sazişinin müddəalarının razılaşdırılmasını təqdir etdiyini bildirib. Nazirlik rəsmisi bu addımı Cənubi Qafqazda uzunmüddətli sabitliyin və sülhün bərqərar olması yolunda mühüm addım kimi dəyərləndirib. "Ümid edirik ki, tərəflər fikir ayrılıqlarını dialoq və diplomatiya yolu ilə həll edərək tezliklə sülh sazişini imzalayacaq və bunun nəticəsində regionda davamlı sülh və sabitlik təmin olunacaq", - Bəqai vurğulayıb. Avropa İttifaqı da Ermənistan və Azərbaycanın Sülh və Dövlətlərarası Münasibətlərin qurulması haqqında Saziş layihəsi üzrə danışıqların yekunlaşması ilə bağlı verdiyi müvafiq bəyanatları alqışlayıb. Avropa İttifaqının rəsmi saytında məlumat dərc edilib. "Biz hər iki tərəfi son bir neçə ildə bu istiqamətdə həm ikitərəfli yolda, həm də beynəlxalq ictimaiyyətin iştirakı ilə apardıqları əzmkar işlərə görə alqışlayırıq", - bəyanatda qeyd edilib. Eyni zamanda, Braziliya, Estoniya, İspaniya, o cümlədən BMT sülh sazişi layihəsinin mətni üzrə danışıqların yekunlaşmasını alqışlayıblar. Xatırladaq ki, Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov sülh sazişinin mətni üzrə danışıqlar prosesinin yekunlaşdığını açıqlayıb.

□ Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

Erməni revanşist ekspert: "İrəvan güzəşt yolu seçib"

"Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin məzmununu ilə bağlı razılaşmaya baxmayaraq, iki qonşu ölkə arasında sənədin faktiki imzalanma vaxtı və yeri qeyri-müəyyən olaraq qalır. Azərbaycan hələ də Ermənistan Konstitusiyasının preambulasına dəyişiklik edilməsi ilkin şərtindən imtina etməyib və rəsmi Bakının fikrincə, bu, Qarabağa iddialar nəzərdə tutur.

"Zəngəzur dəhlizi" adlanan məsələ də həllini tapmayıb". Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu barədə erməni revanşist ekspert, Ermənistanın Milli Tədqiqat Universiteti Ali İqtisadiyyat Məktəbinin Aralıq dənizi Araşdırmaları Mərkəzinin analitiki Tiqrən Meloyan danışır.

"Mediada bəzi təfərrüatlar barədə məlumat verilərsə də, İrəvanla Bakı arasında sülh sazişinin məzmununu açıqlanmayıb. Bu, Ermənistanın Aİ-nin atəşkəs monitoring missiyasını sərhəddən geri çəkməsi və beynəlxalq platformalarda qarşılıqlı iddialarını geri götürməsidir. Sonuncu bir neçə ay əvvəl artıq belli olsa da, Aİ müşahidəçi missiyasının geri çəkilməsi sürpriz olub, çünki onların mandati bu yaxınlarda daha iki il uzadılmışdı. Bundan sonra özünü strateji böhran vəziyyətinə salmış Avropa Birliyindən danışmaq olar", - deyir Meloyan bildirib. Meloyana görə, Ermənistan tərəfi qarşılıqlı kompromis əvəzinə birtərəfli güzəşt yolunu seçib, lakin bu, məğlubiyyətə bərabərdir.

□ Musavat.com

Martın 11-də Türkiyənin 10 media orqanını təmsil edən jurnalistlər İrəvanda Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyanla müsahibə götürüblər. Üç gün çəkən səfər çərçivəsində digər erməni rəsmi şəxslər və ekspertlərlə də görüşüblər.

Jurnalistlər iki ölkə sərhədindəki fəaliyyətə hazır olan "Maraqara" nəzarət-keçid məntəqəsinə də baş çəkiblər. "Yeni Müsavat" müsahibədə iştirak edən NTV kanalının əməkdaşı Mete Çubukçu ilə həmsöhbət olub. Türkiyəli jurnalist qəzetimizə bildirib ki, səfərdə "CNN Türk", "Hurriyet", "Daily News", "T24", "Anadolu", "İhlas", "Sözcü", "Mediascope" kimi media qurumlarının əməkdaşları iştirak edib. Onun sözlərinə görə, türkiyəli jurnalistlər İrəvanda ki araşdırma mərkəzi tərəfindən Ermənistanla dəvət edilib: "Biz Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanla, xüsusi təmsilçi Ruben Rubinyanla görüşdük və "Maraqara" nəzarət-keçid məntəqəsinə getdik. Paşinyanla söhbətimiz təxminən bir saat çəkdi. Üç gün Ermənistanda olduq. İrəvanı heyətlə gözdük. Ermənistanın paytaxtında həyat normaldır. Qarabağdan gələn erməniləri görmədik. Çünki biz mərkəzdə idik. Sadə Ermənistan vətəndaşları ilə ünsiyyətdə olmaq şansımız olmadı".

Jurnalist Paşinyanla görüşdə hansı mövzulara toxunduqlarını açıqlayıb: "Türkiyə-Ermənistan münasibətləri müzakirə edildi. Daha sonra Zəngəzur dəhlizindən bəhs edildi. Ermənistan-Azərbaycan münasibətləri, görüşlər də söhbətin mövzusu oldu. Daha sonra "soyqırımı" mövzusunda da söz açıldı. Ümumilikdə isə daha çox Türkiyə-Ermənistan özəl münasibətləri gündəm oldu, Paşinyan Ərdəğandan bəhs etdi. Paşinyan onu da bildirdi ki, Ermənistan Almatı Bəyannaməsinə bağlıdır. Baş nazir qeyd etdi ki, bu Bəyannamə Ermənistan və Azərbaycan arasında sərhədlərin demarkasiyasının əsas prinsipi kimi hər iki tərəfdən qəbul edilib. Paşinyan Türkiyə ilə münasibətləri sürətləndirmək və inkişaf etdirmək istəyir. Həssas məsajlar yolladı. Bir saatlıq söhbət ərzində neqativ fikir söyləmədi, əksinə, ağılabatan sözlər dedi".

M. Çubukçunun fikrincə, Türkiyə-Ermənistan münasibətlərinin inkişafı hələ yaxın illərdə o qədər də sürətli irəliləməyəcək: "Azərbaycan və Ermənistan sülh müqaviləsi bağlayarsa, bəlkə, münasibətlərin inkişafı sürətlənər. Sülh müqaviləsi bağlanmasa, Türkiyə ilə münasibətlər də inkişaf etmz. Ermənistan Zəngəzur dəhlizi məsələsini qəbul etmir. Deyirlər ki, bizim

Paşinyana sual verən türk jurnalist "Yeni Müsavat"a danışdı

Üç gün İrəvanı gəzən NTV kanalının əməkdaşı Mete Çubukçu nələrə şahid olub?

nəzarətimiz olmayan heç nəyə icazə verməyəcəyik. Onların "Sülh Qovşağı" layihəsi var. Düşünürlər ki, bu layihə daha uyğun variantdır.

Paşinyan Ermənistan və Türkiyə arasında başlayan bu dialoqun çox vacib olduğunu bildirib: "Mənə tez-tez sual verirlər ki, Ermənistan-Türkiyə münasibətlərində hansı nəticələr əldə olunub. Təbii ki, biz adətən xüsusi nümayəndələrimiz formatında aparılan danışıqlarda Ermənistanla Türkiyə arasında quru sərhədinin üçüncü ölkə vətəndaşları və diplomatik pasport sahibləri üçün açılması ilə bağlı razılığın əldə olunduğunu deyirik və təbii ki, bu razılaşmanın həyata keçirilməsini gözləyirik. Bu razılaşma 2022-ci ilin yayında əldə olub, lakin hələ də həyata keçirilmədiyi üçün çoxları bunu Ermənistan-Türkiyə münasibətlərində heç bir nəticənin olmaması kimi şərh edir".

Türkiyəli jurnalist deyib ki, Paşinyan Türkiyə-Ermənistan münasibətlərində irəliləyiş olmadığına dair açıqlamaların olduğunu və bununla razılaşmadığını bildirib: "Bildirdi ki, Ermənistan və Türkiyənin diplomatik nümayən-

dələri birbaşa əlaqədədir. Yenə də deyirəm, kənardan bu, hiss olunan nəticə kimi görünməyə də, mənim üçün və dövlət idarəetmə sisteminə olan insanlar üçün bu, hiss olunan nəticədir. Çünki əvvəllər bir-birimizin perspektivini aydınlaşdırmaq imkanımız belə yox idi. Ankarada insanların nə düşündüklərini adətən üçüncü ölkələr vasitəsilə öyrənirdik. Ankara da İrəvanda deyilənləri üçüncü ölkələr vasitəsilə öyrənirdi. İndi bizim nümayəndələrimiz birbaşa zəng vurub deyirlər ki, "buna münasibətiniz necədir?" Bu, son dərəcə vacib bir inkişafdır və əminəm ki, bunun nəticəsi olacaq. Bundan əlavə, biz qarşılıqlı olaraq tərəflərin hansı çətinliklərlə üzləşdiyini, hansı məsələlərin olduğunu, hansı məsələlərin əlavə aydınlıq tələb etdiyini, hansı məsələlərə baxışlarının fərqli olduğunu daha yaxşı başa düşürük. Açıq deməliyəm ki, mən bunu çox mühüm qazanc kimi görürəm".

Müsahibimiz söyləyib ki, Paşinyan bu müddət ərzində prezident Ərdəğanla bir neçə dəfə görüşdüyünü, telefon danışıqlarının olduğunu

deyib: "Xarici işlər nazirləri əlaqə saxlayıblar və əlaqə saxlamaqda davam edirlər. Regional idarəetmə və infrastruktur nazirimiz həmkarı ilə əlaqə saxladı. Bundan əlavə, təhsil, elm, mədəniyyət və idman naziri də danışıqlar aparıb. Xüsusi nümayəndələr də bir-biri ilə ünsiyyətdədirlər. Aramızda konkret əməkdaşlıq nümunələri var. Bu yaxınlarda Türkiyə tərəfindən axtarışda olan və ya ittiham olunan iki nəfəri Türkiyəyə ekstradisiya etdik. Bunlar böyük nailiyyətlər kimi görünməyə bilər, lakin əvvəlki dövrdə harada olduğumuzu nəzərə alsaq, bu, əlbəttə ki, çox mühüm irəliləyişdir. Ancaq bunun dinamik bir proses olduğunu vurğulamaq çox vacibdir və əlbəttə ki, bu dinamikanın dayanması və davam etməsi üçün səy göstərməlidir. Bu, digər amillərlə yanaşı, iki ölkə liderlərinin və hökumətlərinin siyasi iradəsindən də asılıdır. Mən siyasi iradə görürəm, amma vacib olan odur ki, bu siyasi iradə qarşılıqlı şəkildə inkişaf etməyə davam edir - Paşinyan dedi".

□ Sahənə RƏHİMLİ,
"Yeni Müsavat"

Martın 14-də Milli Məclisin növbəti plenar iclası keçirildi. İclasın gündəliyində bir məsələ var idi: Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il üzrə illik hesabatının təqdimatı və müzakirəsi. Spiker Sahibə Qafarova Baş nazir Əli Əsədovun rəhbərliyi ilə Nazirlər Kabinetinin iclasda iştirak edən üzvlərini, parlamentarlar və media nümayəndələrini salamladı. Daha sonra spiker Gürcüstana səfəri, keçirilən görüşlərlə bağlı məlumat verdi.

Sahibə Qafarova bundan sonra Nazirlər Kabinetinin hesabatı barədə çıxış edərək bildirdi ki, ötən il ümumi daxili məhsul 4,1 faiz artmış və ya mütləq rəqəm ifadəsində 126 milyard manat təşkil etmişdir. Valyuta ehtiyatlarımız il ərzində 5 milyard dollardan çox artaraq 72 milyard dollara çatmışdır: "Böyük Qayıdış, işğaldan azad edilmiş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası üçün 2024-cü ildə büdcədən 5,4 milyard manata yaxın vəsait ayrılmış, il ərzində 5500-ə yaxın insanın doğma yurdlarına köçürülməsi təmin edilmişdir.

Qanunvericilik orqanı olaraq, hörmətli həmkarlar, dövlət büdcəsinin təsdiq və icrasında iştirak etdiyimizə görə mən bəzi büdcə rəqəmlərinə də xüsusi toxunmaq istəyirəm. Dövlət büdcəsinin gəlirləri proqnozdan 5,5 faiz və ya 774 milyon manat çox icra olunmuşdur".

Daha sonra Baş nazir Əli Əsədov hökumətin 2024-cü ilə bağlı hesabatını təqdim etdi. Baş nazir bildirdi ki, 2024-cü il Azərbaycanın müasir tarixinə əlamətdar siyasi hadisələrin baş verdiyi, möhtəşəm nailiyyətlərin əldə edildiyi il kimi yazıldı. Qeyd etdi ki, bütün uğurların təməlinə cənab Prezident İlham Əliyevin müdrik rəhbərliyi ilə aparılan düşünülmüş siyasət dayanır. Hesabatda bildirilir ki, 2024-cü hesabat ilində ölkəmizdə 126.3 mlrd. manatlıq və ya 2023-cü ilə müqayisədə real ifadədə 4,1% çox ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsal olunub. 2024-cü ildə ÜDM istehsalı neft-qaz sektorunda 0,3%, qeyri neft-qaz sektorunda isə 6,2% artıb. Həmçinin qeyri neft-qaz sənayesində 7,3% artım olub. Əhəlinin hər nəfərinə düşən ÜDM isə 3,6% artaraq 12,4 min manat (7,3 min ABŞ dolları) təşkil edib. "2024-cü ildə xarici ticarət dövriyyəimiz təxminən 47.4 mlrd. ABŞ dollarına çatmış, müsbət ticarət balansu 5.3 mlrd. dollar olub. Qeyri-neft ixracı 3,3 mlrd. dolları üstələyib. İllik hesabatda bildirilib ki, 2024-cü ildə ölkənin strateji valyuta ehtiyatları 2.5 mlrd. dollar (və ya 3.7%) artaraq 71 mlrd. dollar (hazırda 73 mlrd. dollar) təşkil edib və xarici dövlət borcunu 14 dəfə üstələyir. İlin sonuna xarici dövlət borcunun məbləği 20,6% azalaraq 5,1 mlrd. dollar olub və ÜDM-in cəmi 6,9%-ni təşkil edib. Baş na-

Parlament Baş nazirə hesabatını dinləyib qəbul etdi

Hökumət başçısı deputatların qaldırdığı məsələlərə büdcəyə uyğun olaraq baxılacağına söz verdi

zir qeyd etdi ki, hökumət tərəfindən həyata keçirilən antiinflasiya tədbirləri, valyuta bazarında tarazlığın qorunması, məzənnə sabitliyi, makro-fiskal və monetar siyasətlə bağlı qərarlar inflyasiyaya azaldıcı təsir edib: "Hesabat ilində illik inflyasiya hədəf diapazonu daxilində olub. Belə ki, 2024-cü ilin dekabr ayında 12 aylıq inflyasiya 4,9%, orta illik inflyasiya isə 2,2% olub".

Baş nazir Ə.Əsədov bildirdi ki, 2024-cü ildə dövlət büdcəsinin gəlirləri təxminən 37.2 mlrd. manat (102% icra), xərcləri isə 37,7 mlrd. manat (95% icra) təşkil edib. Beləliklə, dayanıqlı iqtisadi artım üçün makroiqtisadi - maliyyə sabitliyi və inflyasiyanın aşağı birrəqəmli səviyyəsi təmin edilib. Hökumət rəhbəri qeyd etdi ki, maliyyə vəziyyətimizin yaxşılaşması nəticəsində qeyri-neft sektorunda iqtisadi fəallığın təmin edilməsi, sahibkarlığın inkişafı və yerli istehsalın stimullaşdırılması, vergi-gömrük güzəştləri, biznes-investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması, habelə dövlətlə özəl sektor arasında birgə maliyyələşdirmə istiqamətində kompleks işlər davam etdirilib. İnvestisiya təşviqi ilə bağlı yeni mexanizmlər əsasən regionların inkişafına və investisiya potensialının artırılmasına yönəldilib. Ə.Əsədov dedi ki, 2024-cü ildə sənaye zonalarında 3,3 mlrd. manat dəyərində məhsul istehsal olunub, ondan 1,1 mlrd. manat həcmində məhsul ixracı edilib. 2024-cü ildə əhəlinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, xüsusən də aztəminatlı təbəqənin alıcılıq qabiliyyətinin və real gəlirlə-

rinin yüksəldilməsi məqsədilə sosial ödənişlərin artırılması ilə bağlı bir sıra mühüm qərarlar qəbul olunub: "2024-cü ildə əhəlinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi məqsədilə dövlət büdcəsi xərclərinin 39%-i və ya 14,6 mlrd. manatı sosialyönlü xərclərin maliyyələşdirilməsinə yönəldilib. 2024-cü ildə orta pensiya məbləği 12% (494 manat), yaşa görə pensiya 11,3% (528 manata) artıb, yaşayış minimumu ölkə üzrə 270 manat müəyyən edilmişdir (9,8% artım). Bir ailəyə düşən sosial yardımın orta aylıq məbləği 475 manat olub. Cənab Prezidentin davamlı islahatları çərçivəsində sosial məsələlərin həllinə daim diqqət göstərilir. Yanvarın 1-dən sosial sahədə növbəti artımlarla bağlı qərarlar qəbul olunub. Ümumiyyətlə, son bir neçə il ərzində 4 sosial paket həyata keçirilib və bu məqsədlər üçün 7 milyard manatdan çox vəsait xərclənib.

Baş nazir dedi ki, Azərbaycan müdafiə qabiliyyətinin gücləndirilməsi, dövlət sərhədlərinin mühafizəsi, ordunun maddi-texniki təchizatının müasirləşdirilməsi, hərbiçilərin sosial təminatının və xidmət şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində kompleks tədbir və layihələrin icrası 2024-cü ildə də prioritet xərclər sırasında birinci olub. Bu məqsədə 2024-cü ilin dövlət büdcəsindən müdafiə və milli təhlükəsizlik xərclərinə 6 mlrd. 562 milyon manat vəsait ayrılıb. Bu da 2023-cü ilə müqayisədə 707 mln. manat və ya 12% çoxdur. "İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə gəniş minatəmizləmə işləri

aparılıb. 2024-cü ildə 62 min hektar, ümumilikdə isə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 180 min hektara yaxın ərazi minalardan və partlamamış hərbi sursatlardan təmizlənilib"- deyərək, baş nazir bildirdi. Ə.Əsədov dedi ki, 2025-ci ildə 65 min hektardan artıq ərazinin minalardan təmizlənməsi planlaşdırılır.

Nazirlər Kabinetinin 2024-cü ildəki fəaliyyəti ilə bağlı hesabatda 50 minə yaxın rəqəm və statistik göstərici var. Bunu isə müzakirələr zamanı Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov parlamentin bu gün keçirilən plenar iclasında - hesabatın təqdimatında bildirdi. "Nazirlər Kabinetinin strukturuna 33 dövlət orqanı daxil olsa da, hesabatın hazırlanmasında 62 dövlət qurumunun məlumatlarından istifadə edilib. Bu həm də hesabatın ölkəmizin sosial-iqtisadi mənzərəsi əks etdirən mühüm dövlət sənədi olduğunu göstərir", - deyərək deputat vurğuladı. Onun sözlərinə görə, son 5 ildə hökumətin hesabatı müxtəlif yeniliklərlə diqqət cəlb edir. A.Əmiraslanov həmçinin ötən ilin Azərbaycan üçün uğurlu olduğunu söylədi.

Komitə sədri Zahid Oruc dedi ki, 30 illiyini Qələbə ilə qeyd etdiyimiz Konstitusiyamıza uyğun olaraq, Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il hesabatı müstəqillikdən sonra ilk dəfə işğala, soyqırım və köçkünlüyə deyil, bütövlüyə həsr olunub: "Milli Məclis Hökumətin ötən ilki fəaliyyətinə qiymət verərək, Ukraynada davam edən 3 illik müharibənin və dünyada artan

hərbi-siyasi qütbləşmənin ağır fəsadlarını nəzərə almadan keçə bilməz. Yeni istənilən hakimiyyətin fəaliyyəti yalnız büdcə öhdəlikləri, maliyyə və iqtisadiyyatın tənzimlənməsi ilə məhdudlaşmır, qonşuları embarqoya məruz qalan regionda tək sanksiyasız ölkə və heç bir dövlətin forpostu olmaması ilə müəyyənləşir. Beləliklə, hesabat siyasi mahiyyətli mühüm dövlət sənədidir".

Komitə sədri Tahir Rzaev bildirdi ki, körpə heyvanların vaxtından tez kütləvi kəsimi ətin qiymətinin artmasına səbəb olur: "Son illər iri və xırda buynuzlu mal-qaranın sayı azalsa da, heyvandarlıq məhsullarının istehsalı xeyli artıb. Dövlət mal-qaranın sayının artırılmasında deyil, ötlük və sütlük heyvanlarının yetişdirilməsində maraqlıdır. Əlbəttə, bu düzgün seçimdir. Ancaq 7-8 kq-lıq quzuların, körpə danaların kütləvi kəsimi və bazara çıxarılması heyvandarlığın inkişafına maneədir və bazarda ətin qiymətinin artmasına səbəbdir. Orta kəsim çəkisinin 2 kq az olması illik qoyun əti istehsalında 8 min ton itki deməkdir. Bizdə kəsim çəkisi normadan nəinki 2, hətta 9-10 kq azdır". Komitə rəhbəri hökumətə xitabən qaydalara dəyişiklik edilməsini zəruri saydı: "Heyvanların kəsilməsi üçün yaş həddinin müəyyən edilməsi, qadağaların qoyulması, cərimələrin tətbiqi yaxşı olardı. Son illərdə mənşəyi bilinməyən ətin satışa çıxarılması zəhərlənmələrə, müəyyən xəstəliklərə səbəb olur. Ətin satışına qadağalar olmadığı üçün işbazlar bundan sui-istifadə

edirlər".

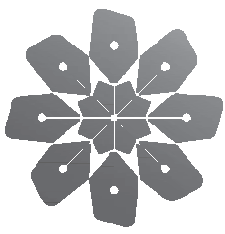
Deputat Razi Nurullayev bölgələrdəki tikintilərlə bağlı Baş nazirə müraciət etdi: "İcra hakimiyyətləri bu sahədə səlahiyyətsiz bir quruma çevrilib. Demək olar ki, bu sahədə icra hakimiyyətləri ilə heç bir problemi həll edə bilmirik. Çünki onların xeyli səlahiyyətləri əllərindən alınıb və hər kiçik məsələ üçün mərkəzi icra orqanlarına müraciət etmək lazım gəlir. İcra hakimiyyətləri rayonlara cavabdehdir və zənnimcə, bütün səlahiyyətlər də onlarda olmalıdır ki, operativ şəkildə işləyə və rayonları inkişaf etdirə bilsinlər. Bu qədər mərkəzləşmə yerlərdə inkişafa ciddi əngəl yaradır. Kimsə kənddə malına tövlə tikirsə, çöl sahəsində müvəqqəti sığınacaq tikirsə niyə icazəni

Bakıdan almalı və aylarla cavab gözləməlidir? Məgər həyatına hasar çəkənin, evinə artırma edən, balaca bir köşk tikənin, heyətində sanitariya qovşağı tikənin belə icazəni Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsindən alması absurd görünürmü? Bu qaydalar vətəndaşlar arasında ciddi narazılıq yaratmaqla bərabər, bizim yerlərdə icra hakimiyyətləri və vətəndaşlarla səmərəli işləməyimizə də ciddi əngəl yaradır". Deputat dedi ki, bu məsələdə mütləq şəkildə asanlaşdırma, yüngülləşdirməyə ehtiyac var: "Rayonların inkişafını istəyiriksə, onların mərkəzdən asılılığı ciddi şəkildə azaldılmalıdır. Bu sahədə Sizdən kömək istəyirik, cənab Baş nazir!"

Müzakirələrdən sonra Nazirlər Kabinetinin 2024-cü ildəki fəaliyyəti ilə bağlı hesabatı qəbul edildi. 107 lehinə, 1 əleyhinə, 2 bitərəf olmaqla hesabat təsdiqləndi. Spiker Sahibə Qafarova dedi ki, hesabatla bağlı 59 deputat çıxış yazılıb, 30 nəfər çıxış edib.

Baş nazir Əli Əsədov yekunda çıxış edərək deputatlardan bəzilərinin fikirləri ilə razı olmadığını bildirirsə də, digər fikir və təkliflərə müsbət mövqeyini ifadə etdi. Bildirdi ki, ola bilər ki kabinetlərdə oturduğumuz halda bəzi məsələləri görmürük. Baş nazir onların görə bilmədiyi məsələləri parlamentarlarla birgə müzakirəyə hazır olduğunu bildirdi, parlament sədri və deputatlara təşəkkür etdi. Bildirdi ki, büdcənin imkan verdiyi çərçivədə bəzi təkliflərə baxılacaq.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi

Azərbaycan hökuməti ərzaq təhlükəsizliyi məsələsini gündəminin başlıca vəzifəsi olaraq saxlayır. Bu, Azərbaycan hökumətinin Milli Məclisə təqdim etdiyi 2024-cü ildəki fəaliyyət hesabatında əksini tapıb. Baş nazir Əli Əsədovun parlamentdə hesabatı təqdim edərkən dediyinə görə, kənd təsərrüfatı və ərzaq təhlükəsizliyi üçün vacib olan su problemlərinin həlli, torpaq ekosisteminin mühafizəsi hökumət qarşısında duran mühüm çağırışlardan biridir: “Təbii olaraq kənd təsərrüfatı və ərzaq təhlükəsizliyi üçün vacib olan su problemlərinin həlli, torpaq ekosisteminin mühafizəsi hökumət qarşısında duran digər mühüm çağırışlardan biridir. Əsas vəzifələrdən olan ölkədə ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının artırılması (özünü təminatmə səviyyəsinin yüksəldilməsi) və qiymətlərin stabil saxlanılması məqsədilə müvafiq dəstək tədbirləri həyata keçirilib”.

Baş nazir həmçinin qeyd edib ki, ərzaq təhlükəsizliyinin təminatında başlıca rol oynayan su ehtiyatlarından səmərəli istifadə də diqqət mərkəzindədir: “Ölkə ərazisində mövcud olan su ehtiyatlarından səmərəli istifadə edilməsi, fermerlərin suvarma suyu ilə təchizatı, suvarma sahələrinin genişləndirilməsi və torpaqların meliorativ vəziyyətinin yaxşılaşdırılması kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı yeni torpaq sahələrinin əkin dövriyyəsinə daxil edilməsi, suvarma sahələrinin genişləndirilməsi, suvarma subartezian quyularının saxlanılması və digər meliorasiya tədbirlərinin maliyyə təminatı üzrə tədbirlərin maliyyə təminatı üçün 540 milyon manat

məbləğində vəsait yönəldilib. Hesabat ilində respublika üzrə kənd təsərrüfatı bitkiləri 1 milyon 453 min hektar sahədə orta hesabla 3,3 dəfə suvarılıb”.

Qeyd edək ki, Azərbaycan ərazisi global iqlim dəyişikliyinin təsirinə ən çox məruz qaldığı ölkələrdən biridir. Rəsmi məlumata əsasən 2020-ci ildə 68.6 min ha, 2021-ci ildə 42.2 min ha, 2022-ci ildə 101.4 min ha və 2023-cü ildə 178.3 min ha sahədə əkinlər quraqlıq səbəbindən tamamilə məhv olub. Bu isə müasir və qənaəti suvarma sistemlərinin tətbiqini son dərəcə aktuallaşdırır.

Buna görə də dövlət müasir və qənaəti suvarma sistemlərinin tətbiqini genişləndirmək üçün bir sıra stimullaşdırıcı ad-

ımlar atıb. Məsələn, Prezident İlham Əliyevin 2022-ci ilin iyulunda imzaladığı fərmanla pivot suvarma sisteminin tətbiqi ilə keyfiyyətli ərzaqlıq buğda istehsal edən fermerlərə hər tona görə stimullaşdırıcı subsidiya müəyyən edilib. Eyni zamanda müasir suvarma sistemlərindən istifadə olunan əkinlər üzrə subsidiya məbləğləri belə sistemlərin olmadığı əkinlərlə müqayisədə daha yüksəkdir. Dövlət müasir suvarma sistemlərinin idxalında da subsidiya mexanizmindən istifadə edir.

Lakin bu sahədə böyük irəliləyişin əldə olunduğunu söyləmək qeyri-mümkündür. Belə ki, ölkə üzrə 1,7 milyon hektar

dan yuxarı olan əkin sahələrinin 10 faizi belə müasir suvarma sistemləri ilə təchiz olunmayıb. Buna görə də ölkə üzrə toplanan su ehtiyatlarının mühüm hissəsi itkiyə gedir. Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin sədri Zaur Mikayilovun dediyinə görə, 2023-cü ildə Azərbaycanda içməli suyun 39 faizi, suvarma suyunun isə 50 faizindən çoxu itkiyə gedib: “Son 4 ildə içməli su itkisini 44 faizdən 39 faizə endirmişik. Amma 39 faiz qürur duyacaq bir rəqəm deyil. İçməli su sistemləri üzrə dünyada ideal rəqəm 10 faizdən az sayılır. Yaxın 10 ildə içməli suda itkini 20 faizə salmağı, 2050-ci ilə qədər

isə 10 faizdən aşağıya endirməyi hədəfləyirik. Qonşu Türkiyədə suvarma sistemlərində itki 65 faiz, içməli suda 30 faizdir. Əslində bizim 35 milyard kubmetr su balansımız bizə yetərlidir. Biz sadəcə itkiləri azaltsaq, suyun səmərəsiz istifadəsini ortadan qaldıra bilsək, suyumuz yetərlidir. Hətta biz suyu ixrac edəcək vəziyyətə gələ bilərik. Amma bu, bir-iki günə həll ediləcək məsələ deyil. Burda şüur, təhsil, maarifləndirmə dəyişilməlidir”.

Bülə şərtlər fonunda ölkə üzrə payızlıq əkinlərin azalması diqqəti cəlb edir. Belə ki, rəsmi statistikaya əsasən Azərbaycanda 2025-ci ilin məhsulu

üçün cari il yanvar ayının 1-i vəziyyətinə 941,7 min hektar sahədə dən və yaşıllıq üçün payızlıq bitkilər sənəlib. Dövlət Statistika Komitəsinin açıqladığı məlumata görə, sənəpin aparılmış sahənin 99,0 faizini və yaxud 932,2 min hektarını dən üçün payızlıq bitkilər təşkil edib ki, onun da 505,5 min hektarı buğda, 426,6 min hektarı arpa, 0,1 min hektarı isə çovdar əkinlərinin payına düşür.

Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə dən üçün payızlıq bitkilərin sənəpin sahəsi 8,2 faiz, o cümlədən buğdanın sənəpin sahəsi 15,5 faiz azalıb, arpanın sənəpin sahəsi 2,3 faiz artıb.

Qeyd edək ki, ötən ilin eyni dövründə 2024-cü ilin məhsulu üçün 1 milyon 25,4 min hektar sahədə dən və yaşıllıq üçün payızlıq bitkilər sənəlibmişdi. Sənəpin aparılmış sahənin 99,0 faizini və yaxud 1 milyon 15,6 min hektarını dən üçün payızlıq bitkilər təşkil etmişdi. Onun 598,3 min hektarı buğda, 417,1 min hektarı arpa, 0,2 min hektarı isə çovdar əkinləri olub. Beləliklə əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə dən üçün payızlıq bitkilərin sənəpin sahəsi 4,6 faiz, o cümlədən buğdanın sənəpin sahəsi 9,9 faiz azalıb, arpanın sənəpin sahəsi 4,3 faiz artmışdı.

Hökumət bu azalmanı dəmyə əkinlərində dincə qoyulma təcrübəsinin genişlənməsi ilə izah edir.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Dünya SAKİT

Yenə dönər, yenə kütləvi zəhərlənmə: qidانی zəhərə döndərən mərz...

Ekspert deyir ki, qanunvericilikdə boşluqlar var, AQTa isə tədbirlər gördüyünü bildirir

Bir gün öncə Ağstafada döndərdən kütləvi zəhərlənmə baş verib. Hadisə Ağstafa şəhərinin mərkəzində yerləşən döndərxanaların birində qeydə alınıb. İlk məlumatlarda qeyd edilir ki, 10 nəfər zəhərlənmə diaqnozu ilə xəstəxanaya müraciət edib. Zəhərlənən şəxslər rayon sakinləri 2021-ci il təvəllüdlü Ö.Əbbasov, 2006-cı il təvəllüdlü N.Əbbasova, 1997-ci il təvəllüdlü M.Məmmədli, 2023-cü il təvəllüdlü Z.Məmmədli, 1971-ci il təvəllüdlü M.Rəhimova, 2018-ci il təvəllüdlü H.Sadiqzadə, 2015-ci il təvəllüdlü G.Sadiqzadə, 2013-cü il təvəllüdlü F.Yolçiyeva və 1944-cü il təvəllüdlü H.Rəhimovadır.

Baş Prokurorluğun Mətbuat xidmətindən bildirilib ki, martın 13-də Ağstafa şəhərində fəaliyyət göstərən işə obyektlərindən birində 10 nəfərin qida zəhərlənməsindən xəstəxanaya müraciət etməsi faktı ilə bağlı Ağstafa rayon prokurorluğunda araşdırma aparılır. Zəhərlənmənin səbəbinin müəyyənləşdirilməsi məqsədilə prokurorluq əməkdaşları tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi əməkdaşlarının iştirakı ilə həmin işə obyektindəki qidalardan nümunələr götürülərək müvafiq ekspertizalar təyin edilib və digər zəruri prosessual hərəkətlər icra olunub. Zəhərlənmə nəticəsində xəstəxanaya müraciət etmiş 10 nəfərə zəruri ilkin tibbi yardım göstərilib və onlar ambulator nəzarətə götürülmək üçün evlərinə buraxılıb.

Döndərdən kütləvi zəhərlənmə hadisəsi ölkəmiz üçün bir ilk deyil. Son bir il ərzində Azərbaycanda döndərdən zəhərlənmə halları ilə bağlı bir hadisələri qeyd etmək yerinə düşər. Belə ki,

2024-cü ildə 16 oktyabr, Tovuz rayonunun Qovlar şəhərində yerləşən döndərxanada toyuq döndəri yeyən 18 nəfər zəhərlənmişdi. Zəhərlənən şəxslər xəstəxanaya yerləşdirilib, hadisə ilə bağlı araşdırmalar aparılıb. Eyni ilin noyabrın 26-da Zaqatala rayonunda üç nəfər döndər yedikdən sonra zəhərlənmə diaqnozu ilə xəstəxanaya müraciət edib. Onlara tibbi yardım göstərildikdən sonra evə buraxılıblar. Hadisənin baş verdiyi döndərxananın fəaliyyəti məhdudlaşdırılıb və araşdırmalar aparılıb.

Düzüldür, bu kimi halların qarşısının alınması üçün bir sıra tədbirlər də görüldü. Məsələn, Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi (AQTa) 2024-cü ilin noyabr ayında döndər istehsalı üçün istifadə olunan ətini yalnız qeydiyyatdan keçmiş və təsdiq edilmiş kəsim məntəqələrindən alınmasını tələb edən qərar qəbul edib. Bundan əlavə, döndərlə ətini baytarlıq-sanitariya ekspertizasından keçdiyini təsdiqləyən sənədin təqdim edilməsi məc-

buri sayılıb. Bu qaydalara əsasən, çiym döndərin hazırlanması bölməsində istifadə olunan avadanlıqlar yalnız “çiym ət” üçün xüsusi olaraq nişanlanmalı və müəssisənin digər hissələrində istifadəsinə yol verilməməlidir. Ət emalında iştirak edən bütün avadanlıqlar hər emal sonrası və ya üç saatdan artıq fasilələrdən sonra xüsusi mərhələlərlə təmizlənməli və dezinfeksiya olunmalıdır. Döndərin hazırlandığı andan istehlak müddəti ən çox

xu 1 saatdır. Bütün bunlara baxmayaraq, döndərdən kütləvi zəhərlənmələr yenə də baş verir. Bəs niyə bu tədbirlər effekt vermir?

İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəçisi Eyyub Hüseynov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikrini bildirib: “Bunun səbəbi qanunvericiliklə bağlıdır. 3 mart 2025-ci ildə Milli Məclisdə Ombudsmanın insan hüquqlarına dair hesabatı dinlənildikdən, 101 səhifəlik materialda bir dəfə də olsun istehlakçı hüquqları haqqında danışılmadı. Mən buna etiraz etdim və qeyd etdim ki, istehlakçı hüquqları dünyanın hər bir ölkəsində, o cümlədən Azərbaycanda ən çox pozulan insan hüquqlarından biridir. Çünki bu hüquqlar Ombudsmanın hesabatında belə yer almır. Mən bunu ciddi tənqid etdim. Bütün bunlar qanunvericiliyin zəif olması, Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin əl-qoqların bağlı olması, istədiyi vaxt yoxlamalar keçirmək imkanının olmaması - elə bir vəziyyətə gətirib çıxarı ki, bu cür zəhərlənmələr davam edir.

Biz hər ay bunun şahidi oluruq. Təkcə bu ilin əvvəlində, 10 gün ərzində 18 nəfər spirtdən zəhərlənərək ölüb. Yəni, bu, çox geniş yayılmış problemdir. Problemlər ondan ibarətdir ki, istehlakçı siyasəti ilə bağlı qanunlarda dəyişikliklər, tənzimləmələr aparılmamışdır. Digər bir səbəb AQTa-nın qidanın keyfiyyət və təhlükəsizliyinə kifayət qədər nəzarət etməməsidir. Ona görə də Azərbaycan vətəndaşları ümumdünya göstəricisində heç də uzunömürlülər siyahısında deyil.

Belə ki, 190 ölkə sırasında 115-ci sıradayıq. Statistika görə azərbaycanlılar apteklərdə, həkimlərdə daha çox olur. Bu o deməkdir ki, bizim qidalarımızda çatışmazlıqlar var. Təəssüf ki, Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin cəld yoxlama mexanizmi yoxdur. Döndərxanalardakı zəhərlənmələrin başqa səbəbləri isə hökumətin biznes qurumları üçün yaratdığı toxunmazlıq şəraitindən həmin qurumların sui-istifadə etməsidir. Ümumiyyətlə kim hansı bizneslə məşğul olursa dövlətə vergi verə bilər. İnsan sağlamlığı məsələsi arxa planda qalıb. Bilirik ki, döndərlər təkcə ətəndən ibarət deyil. Müxtəlif inqrediyentlər qatılır. Məsələn, mayonezin tərkibi, mənsəyi də şübhə altında olur. Mayonezlərin saxlanması şəraiti uyğun temperaturda olmalıdır. Ancaq görürük ki, onlar açıq şəkildə gətirilir, isti döndərxanalarda saxlanılır və zərərli maddələr qatılır. Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsi dəfələrlə regionlarda at, eşşək, xəstəlikdən ölmüş heyvanların ətərinin Bakıya daşınmasını ifşa edib. Amma nəzirlər daha fəal iş aparmalıdır, çünki problem hələ bitməyib. Belə ətərin realizə olunduğu məkanlardan biri də elə döndərxanalardır. Başqa məsələ də üstündən bir gün keçmiş döndərlərin insanlara təqdim edilməsidir. Ümumdünya göstəricisində zəhərlənmə ölkəmizdə 1400 dəfə az göstərilir. Statistika bir daha nəzərdən keçirilməlidir. Yalançı statistikaya son qoyulmalıdır”.

**Afaq MİRAYIQ,
“Yeni Müsavat”**

Polşanın baş naziri Donald Tusk Türkiyə lideri Rəcəb Tayyib Ərdoğanı Ukrayna münaqişəsinin sülh yolu ilə həlli üçün və Avropada təhlükəsizliyə görə öz üzərinə məsuliyyət götürməyə çağırıb.

"Mən prezident Ərdoğanı açıq şəkildə təklif etdim ki, Türkiyə bütün bölgəmizdə sabitlik və təhlükəsizliyi təmin edən sülh prosesi üçün mümkün qədər ortaqlıq məsuliyyəti öz üzərinə götürsün", - Tusk bildirib. Eyni zamanda, o, Polşanın Türkiyə ilə müdafiə və müdafiə sənayesi sahəsində fəal əməkdaşlığa hazır olduğunu qeyd edərək, bunun tarixi bir irəliləyiş ola biləcəyini qeyd edib. Qardaş ölkənin Polşaya cavabı nə olacaq? Bəllidir ki, NATO-da ikinci güclü orduya sahib Türkiyənin artan gücü, önəmi Azərbaycanın da gücünə güc qatır. Bu xüsusda "qoca qitə"nin "erməni kartı" ilə Azərbaycana təzyiq-şantaj siyasətinin səngiyəcəyini gözləmək olarmı?

Siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə ekspert Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"ı bildirdi ki, Ukrayna müharibəsi ətrafında mürəkkəb proseslər baş verir: "ABŞ prezidenti Donald Tramp Avropa ölkələrini ciddi tənqid edərək, onları öz müdafiələrini lazım olan səviyyədə təşkil etməyə çağırıb. Tramp açıq şəkildə bəyan edib ki, ABŞ Avropanı bundan sonra öz çətri altında saxlamaq fikrində deyil. Yeri gəlmişkən, Tramp birinci prezidentliyi dövründə də bu məsələni bir neçə dəfə qaldırmışdı. Lakin

"Qoca qitə"nin Türkiyəyə işi düşüb

Avropanın təhlükəsizliyi məsələsi Brüsseli təşvişə salıb; Ankaranın "hə" deməsi ilə Qərbin Bakıya şantaj siyasəti də səngiyə bilərmə?

Avropa bu məsələdə dönüş yəti dövründə isə problem etmək istəmədi. Keçmiş prezident Cozef Bayden hakimiyyəti dövründə isə problem etmək istəmədi. Keçmiş prezident Cozef Bayden hakimiyyəti dövründə isə problem etmək istəmədi. Keçmiş prezident Cozef Bayden hakimiyyəti dövründə isə problem etmək istəmədi.

Birliyin qarşısında qoyub və qitənin təhlükəsizliyini təmin edən hərbi qüvvələrini oradan çıxaracağı ilə hədələyib. Avropa Trampın bu mövqeyindən heyəcanlanıb".

F.Yusifov vurğuladı ki, Avropa öz təhlükəsizliyini təmin edəcək hərbi quruculuğa bundan sonra ən azından 4-5 il vaxt sərf etməlidir: "Sual olunur - ABŞ hərbi qüvvələri Rusiyanın indiki aqressiyası fonunda Avropanı tərk edərsə, nə baş verər? Bu, gerçəkdən Avropa üçün bir fəlakət olardı. Ona görə də Avropa rəsmiləri narahatdırlar. Avropa Birliyi illərdir ki, Türkiyəni üzv olmağa qoymadı. İndi bu Birlik Türkiyədən onun müdafiəsini təşkil etməyi xahiş edir".

Siyasi təhlilçi Sona Əliyevanın sözlərinə görə, Ukrayna cəbhəsində baş verən proseslərin dalana dırənəsi Kiyevlə Moskva arasında hər zaman balanslı siyasət yürüdən Ankaranın əhəmiyyətini bir qədər artırır: "Polşanın hazırkı hökumət başçısı mövcud vəziyyəti, o cümlədən Türkiyənin artan

regional və global gücünü açıq şəkildə etiraf edir. Pərdəarxasında Ərdoğanı yalvaranlar, amma bunu publika önündə dilə gətirməyə, etiraf etməyə cəsarəti çatmayan Avropa liderlərinin sayı da az deyil. Ötən il belə bir çıxışı Macarıstanın baş naziri də etmişdi. İndi Türkiyə lideri öz nüfuzundan istifadə edərək Ukraynada sülhə nail ola, həm də Qərbə yeni model silahlarını sata bilər. Artıq Kiyev Ankaradan yeni PUA-lar seriyasını almağa çalışır. Ukrayna prezidentinin Türkiyəyə səfəri zamanı razılıq əldə olduğu bildirilir. Bu, Çin və ABŞ-la rəqabətdə Türkiyə üçün yeni imkanlar deməkdir. O ki qaldı münaqişədə sülhün əldə edilməsinə, Türkiyə bu istiqamətdə dəfələrlə vasitəçilik təklifini irəli sürüb".

S.Əliyeva hesab edir ki, ABŞ və Avropa Birliyi arasında gərginlikdən, eləcə də Tramp-Zelenski görüşündəki siyasi insidentlərdən sonra Ərdoğan və Türkiyə portreti yenidən gündəmdədir: "Avropa Türkiyə prezidentinə yalva-

rır ki, onu Putinin caynağından xilas eləsin. Qardaş ölkə həm də Osmanlının varisidir. Vəziyyət o yere çatıb ki, Ukrayna dünyanı Ankara üçün tarixi yaxşı mənada "əndirimli alışı-veriş kartı"na çevrilib. Türkiyə məsələni həlmləmək üçün hər an hərəkətə keçməyə hazırdır. Üstəlik, on minlərlə ölümlən şəxsi heyətini Qərblə Rusiya arasında sülhə zolağına da nəzarət etmək iqtidarındadır. Amma Ankara əvəzində Avropa Birliyinə üzlük tələb edir. Əgər Qərbdə Türkiyənin bu istəyinə hə deyilərsə, o zaman Azərbaycan və vətəndaşlarımız da bu imkandan yararlanacaq. Biz qardaş ölkə ilə müttəfiqik. Deməli, bizim vətəndaşlar Avropaya sadələşmiş viza ilə gedə bilərlər. Üstəlik, iş adamlarımız üçün böyük bazar açılacaq. Qərb şirkətləri daha əlverişli şərtlərlə Azərbaycan bazarına daxil ola biləcək. Bütün bunlar Azərbaycan üçün dividentlərdir".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Trampın 100 günlüyündə bu hadisə baş verməsə... - Kritik gözlənti

Rus kəşfiyyatına bağlı mərkəz ABŞ lideri ilə bağlı maraqlı sənəd yaydı; ekspert isə deyir ki...

Avropanın xüsusi xidmət orqanı Rusiya FTX-si ilə sıx əlaqəsi olan nüfuzlu beyin mərkəzinin tərtib etdiyi sənədlə tanış olub. Orada deyilir ki, Rusiya Donald Tramp administrasiyası ilə digər ölkələr arasında gərginlik yaratmaqla ABŞ-ın Ukrayna danışıqlarında mövqeyini zəiflətməyə çalışdığı hədəfləyir. Bu barədə "Vaşinqton Post" məlumat yayıb.

Sənəddə Moskvanın Ukrayna dövlətini parçalamaq üçün səylərini artırmalı olduğu da bildirilib. Nəşr qeyd edib ki, sənəd Prezident Trampın prezidentliyinin 100 günü ərzində sülh sazişi bağlamaq barədə əvvəlki planlarını rədd edir. Eyni zamanda, vurğulanır ki, Ukraynadakı böhranın sülh yolu ilə həlli 2026-cı ildən əv-

onun üçün eyni dərəcədə zərərli olardı". Bunu isə "The Times" yazıb. Nəşrə görə, atəşkəs razılaşması Putin üçün məğlubiyyət kimi qəbul ediləcək.

Həmçinin "The Times" atəşkəs təklifindən imtina Rusiya üçün nə üçün sərfəli olmadığına diqqət çəkib: "Kreml dəfələrlə Ukraynanı sülhə məne kimi göstərməyə çalışıb. Əgər Putin bundan imtina edərsə, bu illüziyanı darmadağın edəcək və onu danışıqlar masasına oturtmaq üçün Ağ Evdən cəza tədbirləri, o cümlədən Rusiyaya qarşı daha sərt

iqtisadi sanksiyalar və Ukraynaya hərbi yardımın artması riski ilə üzləşəcək". Həmçinin nəşr əlavə edir ki, Rusiya lideri global və daxili nüfuzunu itirmək riski ilə üzləşib.

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz "Yeni Müsavat"ı deyib ki, indiki şəraitdə uzunmüddətli atəşkəsə getmək nə Rusiya, nə də Ukrayna üçün sərfəlidir: "Çünki hər iki tərəf iddialarından vaz keçməyib. Ukrayna öz ərazilərinin Rusiya tərəfindən işğal edilməsi ilə haqlı olaraq razılaşmaq istəmir və 3 ildir davam edən müharibədə tam olaraq əzilməyib. Rusiyanın iqtisadi cəhətdən getdikcə sarsıldığını və hərbi baxımdan tükənmək üzrə olduğunu düşünür. Rusiya

isə müharibədən əvvəl və bir qədər sonra qarşıya qoyduğu minimum hədəflərini reallaşdırmayıb. Bilirsiniz ki, onun minimum hədəfi Ukraynanın ən azı 4 vilayətini (Xerson, Zaporijje, Donetsk və Luqansk) tam ələ keçirə bilməyib. Bu vəziyyətdə onun müharibəyə ara verməsi rus ictimai rəyində məğlubiyyət kimi qarşılanabilir. Ən əsası isə, hazırda çətin vəziyyətə düşən Ukrayna yaranmış atəşkəs fərsətindən yararlanaraq toparlana və əks-hücumlara başlaya bilər. Növbəti sürprizlərlə qarşılaş-

maq istəməyən Rusiya üçün Ukraynanın strateji məğlubiyyətinə nail olmaq vacibdir. Eyni sözləri Ukrayna üçün də demək mümkündür. Odur ki, Ukrayna və ABŞ rəsmilərinin razılaşdığı 30 günlük atəşkəs rejimini Rusiya yaxına buraxmaq istəmir. Əslində Ukrayna hakimiyyəti də bu prinsiplərlə zərər razılaşmışdılar və onlar da sülh sazişinin tələbləri müəyyənləşənə qədər müharibəni davam etdirmək əzmində idirlər". Atəşkəslə sülh razılaşmalarının bir-birindən fərqli anlayışlar olduğunu bildiren Heydər Oğuz Ukrayna savaşında hər iki tərəfin sülh sazişində nəzərdə tutulacaq şəraiti indidən formalaşdırmağa can atdığına inanır.

Siyasi şərhçinin fikrincə, Ukraynanın Avropalı müttəfiqləri də müharibənin "bu tezlikdə" bitməsinə arzulamırlar: "Onlar hesab edirlər ki, Rusiyanın Ukrayna savaşından nisbi qalib şəkildə ayrılması Kremli yeni işğallara həvəsləndirə bilər. Növbəti qurbanların Rumıniya, Moldova, Bolqarıstan və Baltıqyanı ölkələr olduğunu düşünür. Bu isə təkəcə Şərqi Avropa ölkələrini deyil, qitənin digər güclü dövlətlərini də qayğılandırır. Məhz bu səbəbdən də Avropanın aparıcı dövlətləri Ukrayna savaşının hələ uzun müddət - Rusiya zəifləyənə qədər davam etməsində maraqlıdır. Almaniyanın Kəşfiyyat İdarəsinin prezidenti Bruno Kahlın bu yaxınlarda mətbuatı verdiyi açıqlamada bu fikri təsdiqləyir. Xatırladım ki, Kahl açıqlamasında eynilə belə demişdi: "Ukraynada müharibə daha 5 il davam edərsə, Avropa daha təhlükəsiz olar".

Siyasi şərhçinin fikrincə, həm Rusiya və Ukraynanın, həm də Avropa ölkələrinin müharibənin tezliklə bitməsində maraqlı olmaması ABŞ prezidenti Donald Trampın təşəbbüsü ilə aparılan danışıqları uğursuzluğa düşür edə bilər: "O başqa məsələdir ki, Trampın özü də iki slavyan ölkəsi arasında sülh danışıqlarının aparılmasında nə qədər maraqlı olub-olmadığını şübhə altına qoyur. Trampa Ukrayna müharibəsinin xərclərini Avropanın çiyinlərinə yükləmək lazım idi və buna böyük ölçüdə nail olub. Müharibənin eyni sürətlə davam etməsi ABŞ-ın hərbi sənaye komplekslərinə böyük kapital qazandıra və köhnə müttəfiqlərini ondan daha asılı vəziyyətə sala bilər. Bu baxımdan ABŞ-a uğursuz sülh danışıqları daha çox sərf edir. Tramp sadəcə olaraq, sülh təşəbbüsü ilə çıxış edərək öz ölkəsinin müharibənin məsuliyyətindən qurtarmaq və sülhpərvər lider kimi görünmək istəyirdi və bunu bacardı. Bundan sonra o, rahatlıqla müharibənin bütün günahını Rusiya lideri Vladimir Putinin üstünə yıxacaq və bəlkə də sözügedən ölkəyə qarşı ən ağır sanksiyaları tətbiq edəcək. Amma bu sanksiyalar Rusiyanı tamamilə sıradan çıxarıb Avropanı rus xofundan xilas edəcək qədər də ölümcül olmayacaq. Avropanı əldə saxlamaq üçün Rusiya diri qalmalı və "qoca qitə"ni qorxudaraq ABŞ-ın ağuşuna sığınmağa məcbur etməlidir".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

2025-ci ilin yanvar-fevral aylarında Azərbaycanın sənaye istehsalında 1,9 faizlik illik azalma qeydə alınıb. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, qeyd olunan dövrdə sənaye müəssisələri və bu sahədə fəaliyyət göstərən fərdi sahibkarlar tərəfindən 10,7 milyard manatlıq sənaye məhsulu istehsal edilib. Neft-qaz sektorunda məhsul istehsalı 3,2 faiz azalıb, qeyri neft-qaz sektorunda isə 6,7 faiz artıb.

Neft-qaz sektorundakı azalma ölkədə iqtisadi artımın 0-a yaxınlaşmasına səbəb olub. Belə ki, iki ayda 19 milyard 72,2 milyon manatlıq və ya əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 0,2 faiz çox ümumi daxili məhsul istehsal edilib. Bu zaman iqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 2,7 faiz azalıb, qeyri neft-qaz sektorunda isə 1,7 faiz artıb. O cümlədən mədənçixarma sektorunda əmtəəlik neft hasilatı 6,2 faiz azalıb, əmtəəlik qaz hasilatı isə 0,1 faiz artıb.

Energetika Nazirliyinin operativ məlumatlarına əsasən, bu ilin yanvar-fevral aylarında respublikada 4,5 milyon ton neft (kondensatla birlikdə) hasil edilib. Hasilatın 2,6 milyon tonu "Azəri-Çıraq-Günəşli"nin, 0,6 milyon tonu (kondensat) "Şahdəniz"in, 0,1 milyon tonu (kondensat) "Abşeron" yatağının payına düşüb. SOCAR üzrə neft (kondensatla birlikdə) hasilatı 1,2 milyon ton təşkil edib.

2024-cü ilin eyni dövründə Azərbaycanda 4,8 milyon ton neft və kondensat (azalma 5,9 faiz) hasil olunmuşdu. Bu isə 2025-ci ildə neft hasilatının 6,25 faiz və ya 300 min ton azaldığını göstərir. Ötən ilin iki ayında "Azəri-Çıraq-Günəşli" yataqlar blokundan 2,7 milyon ton neft (azalma 12,9 faiz) hasil edilib ki, bu da ümumi hasilatın 56,3 faizini təşkil edib. İki ayda "Şahdəniz" yatağından 0,7 milyon ton kondensat (2023-cü ilin yanvar-fevral ayları səviyyəsində), SOCAR tərəfindən 1,3 milyon ton kondensatla neft hasil edib. Beləliklə, "Azəri-Çıraq-Günəşli"-də hasilat 100 min ton, "Şahdəniz"-də 100 min ton, SOCAR üzrə 100 min ton azalıb.

Bu ilin iki ayı ərzində 3,7 milyon ton neft (kondensatla birlikdə) ixraca nəql olunub. Bunun 3,2 milyon tonu konsorsiumların, 0,4 milyon tonu SOCAR-ın, 0,1 milyon tonu isə "Abşeron" yatağının payına düşüb. Ötən ilin eyni dövründə Azərbaycandan neft və kondensat ixracı 3,9 milyon ton (2023-cü ilin yanvar-fevral

Azərbaycanda neft hasilatının düşmə sürəti azalıb

Qlobal iqtisadiyyatdakı qeyri-müəyyənlik neftə olan tələbatə, neft istehlakı və onun qiymətinə dair proqnozları bədbinləşdirir

səviyyəsi ilə müqayisədə 4,9 faiz azalma) təşkil edib. Bunun 3,4 milyon tonu konsorsiumun, 0,5 milyon tonu isə SOCAR-ın payına düşüb. Bu isə o deməkdir ki, ixracdakı azalma AÇG üzrə 200 min ton, SOCAR üzrə 100 min ton təşkil edib.

Azərbaycanın neft hasilatında azalma onun OPEK+ çərçivəsində üzünə götürdüyü öhdəliyə əməl etməməsinə səbəb olur. OPEC + ölkələri nazirlərinin OPEC və təşkilat üzvü olmayan ölkələrdə neft hasilatını azaltmaq təşəbbüsü ilə bağlı iclasında 2026-cı ilin sonuna qədər Azərbaycanın gündəlik kvotası 551 min barel həcmində müəyyən edilib.

Energetika Nazirliyinin məlumatına əsasən, cari ilin fevral ayında Azərbaycanda gündəlik neft (kondensatla birlikdə) hasilatı 77,5 min ton (584 min barel) olub. Bunun 63,1 min tonunu (465 min barel) xam neft, 14,4 min tonunu (119 min barel) kondensat təşkil edib.

Beləliklə, Azərbaycan fevralda OPEC kvotasından 84,4 faiz istifadə edib.

OPEK-in mart hesabından aydın olur ki, OPEK+ razılaşması iştirakçılarının mühüm əksəriyyəti fevralda hasilatı artırmaqla limitdən yüksəyə çatdırıblar. Razılaşma iştirakçılarının hasilat kvotasından az

uzaqlaşması Azərbaycan və Liviyada hasilatın aşağı olması ilə bağlı olub.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın neft hasilatının 75 faizə yaxını "Azəri-Çıraq-Günəşli"nin payına düşür. Bu blokda isə hasilatın azalma 2024-cü ilədək sürətlənib. Ötən ilin aprelində yataqda yeni ACE platformasından hasilatın başlanması azalma sürətini xeyli dərəcədə zəiflədib. 2024-cü ildə blokdan hasilat 12,9 faiz azalmışdısa, 2025-ci ildə bu göstərici 3,3 faiz təşkil edib. Bu il ərzində ACE platformasında hasilat quyularının sayının artırılması ilə hasilat həcmində də çoxaldılması nəzərdə tutulur ki, bu da ilin yekununda yataq üzrə hasilatda azalmanın daha aşağı həddə düşməsinə gətirib çıxaracaq.

Ortamüddətli dövrdə isə Azərbaycanda neft hasilatının artması, yaxud sabitləşməsi mümkündür. Buna Böyük Britaniyanın BP şirkətinin ölkədə neft kəşfiyyatı sahəsinə yatırımları artırması imkan verə bilər. BP-nin kəşfiyyat və hasilat şöbəsinin rəhbəri Qordon Birrellin "Reuters" agentliyinə verdiyi məlumata əsasən, şirkət Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yeni neft yataqlarının kəşfiyyatını planlaşdırır: "Biz Azərbaycanda hasilatın pay bölgüsü haqqında mövcud sazişlər çərçivə-

sində "Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) və "Şahdəniz" yataqlarının bundan sonra da işlənməsindən başlayaraq aşkarlanmış resurslara və kəşfiyyat imkanlarına çıxışa qədər bir sıra maraqlı imkanları nəzərdən keçiririk. Bura hasilata investisiya qoyuluşu həyata keçirməyimiz üçün çox aktiv sahə olaraq qalır".

Bu siyasət BP-nin ötən ay elan etdiyi yenilənmiş strategiyasından irəli gəlir. Həmin strategiya şirkət çərçivəsində neft və qaz biznesi xərclərini artırır, aşağı karbonlu bölmələri üzrə xərcləri isə azaldır.

Xəbər verildiyi kimi, BP 2024-cü il yanvarın 20-dən AÇG yatağında yeni 4-ölçülü (4D) yüksək dəqiqlikli dənizdibi qovşaqlarla seysmik tədqiqat proqramına başlayıb. Tədqiqatın əhatə edəcəyi ərazi, aparılacaq işlərin ümumi dəyəri və müddəti baxımından bu layihə BP-nin dünyada in-diyədək həyata keçirdiyi ən böyük seysmik məlumat toplama proqramıdır. Bu proqram AÇG yatağının hazırkı məhsuldar layları olan "Balaxanı" və "Fasile" dəstlərinin tədqiqinə yönəlib ki, bu da onların arxitekturası və maye kontaktının (fazalararası təması) dinamika barədə ətraflı məlumat əldə etməyə imkan verəcək.

Hazırkı geosiyasi vəziy-

yət neft ixracatçıları üçün bazar şərtlərini heç də əlverişli etmir. ABŞ prezidenti Donald Trampın yürütdüyü rüsum siyasəti qlobal iqtisadiyyatda, xüsusilə də ABŞ və Avropa İttifaqında iqtisadi resessiya ehtimalını sürətlə artırır. Dünyanın digər ən böyük iqtisadiyyatına malik Çində də iqtisadi artımın dəstəklənməsi üçün elan olunan dövlət dəstəyi yetərli dərəcədə təsirli hesab olunmur. Bu ölkə yanvar-fevralda neft alışlarını 10 faizdən çox azaldıb. Bütün bunların fonunda dünya neft qiymətləri 80 dollardan 70 dollara qədər ucuzlaşıb. Bütün dünyada, həmçinin də qlobal iqtisadiyyatdakı qeyri-müəyyənlik getdikcə artır ki, bu da neftə olan tələbat, neft istehlakı və onun qiymətlərinə dair proqnozları da bədbinləşdirir.

Bu günlərdə açıqlanan hesabatdan aydın olub ki, Beynəlxalq Enerji Agentliyi (IEA) bu il üçün gündəlik qlobal neft tələbatının artım tempi üzrə proqnozunu azaldıb. Hesabata əsasən, 2025-ci ildə gündəlik qlobal neft, tələbatın artımı 2024-cü ildəki 830 min barellə müqayisədə orta hesabla 1 milyon barel təşkil edəcək (öncəki proqnoz göstəricidən 100 min barel az). Beləliklə də, 2025-ci ildə neftə olan gündəlik qlobal tələbat 103,9 milyon barel olacaq. IEA ekspertləri qeyd edirlər ki, artım tempi üzrə proqnoz ilk növbədə qeyri-müəyyən makroiqtisadi perspektivlər fonunda azaldılıb.

OPEK+ ölkələri də aprel ayından hasilatda son 2 ildə getdikləri könüllü azaltmanı tədricən aradan qaldırmağa başlayacaqlarını açıqlayıblar. Bu isə azalan tələb və yüksək təklif fonunda qiymətləri aşağı çəkəcək amillərdən biridir.

Bazar üçün yeganə müsbət signal ABŞ-dan gəlir. Belə ki, ABŞ prezidenti

Donald Trampın administrasiyası Rusiyaya qarşı sanksiyaları artırır. CBS News-un yaydığı məlumata görə, Ağ Ev administrasiyası Rusiyanın ABŞ-ın ödəniş sistemlərinə çıxışını daha da məhdudlaşdıraraq, neft, qaz və bank sektorlarına əlavə məhdudiyyətlər qoyur. İlk addım olaraq ABŞ Maliyyə Nazirliyi, Bayden administrasiyası tərəfindən sanksiya tətbiq edilən Rusiya bankları ilə müəyyən əməliyyatların davam etdirilməsinə icazə verən lisenziyanın müddətini uzatmaqdan imtina edib. Müddət martın 12-də bitirdi. Artıq banklar enerji ilə bağlı iri əməliyyatlar aparmaq üçün ABŞ-ın ödəniş sistemlərinə daxil ola bilməyəcəklər. Bunlar Vneşekonombank, Bank Maliyyə Korporasiyası Otkritie, Sovcombank, Sberbank, VTB Bank, Alfa-Bank, Rosbank, Bank Zenit, Bank Sankt-Peterburq və Rusiya Mərkəzi Bankıdır.

Materialda qeyd olunur ki, ABŞ-ın bank sistemində çıxışı daha da məhdudlaşdırmaq qərarı digər ölkələrin Rusiya neftini almasını çətinləşdirir. Faktiki olaraq, heç bir Avropa ölkəsi Rusiya neftini ala bilməyəcək, digər alıcılar isə birbaşa sanksiya hədəfi olmaq riskini nəzərə almalı olacaqlar. Məqalə müəlliflərinə görə, bu, dünya bazarına neft təklifini məhdudlaşdırır: "Bu, neftin qiymətinin bir barel üçün 5 dollardan çox artmasına səbəb ola bilər ki, bu da son həftələrdə qiymətlərin düşməsindən sonra əhəmiyyətli sıçrayışdır".

Bununla yanaşı, Tramp administrasiyasının İranın nüvə çalışmaları ilə bağlı Tehranla danışıqlara başlamaq üçün addımlar atırlar ki, bu da cənub qonşunun neft ixracına tətbiq olunan sərt nəzarətli sanksiya rejiminin yumşaldılması ehtimalını artırır.

Neft ixracı və qiymətlərində azalma Azərbaycan üçün həm büdcə gəlirlərində, həm də əsas suveren fond olan Dövlət Neft Fondunun gəlirlərində azalma deməkdir. Bu baxımdan neft bazarındakı dəyişikliklər ölkə iqtisadiyyatı üçün həyati əhəmiyyətə malikdir...

Avstraliyada ürək çatışmazlığından müalicə alan xəstə süni ürəklə 100 gün yaşayıb. Bu dünya tibb tarixində ilk dəfə baş verib. Belə ki, 2024-cü ilin noyabrında 40 yaşlarında olan şəxsə 6 saatlıq əməliyyatla "BiVACOR" süni ürək transplantasiya edilib. Əvvəlki ABŞ sınaqlarında bu texnologiya ilə müalicə olunan xəstələr adətən 27 gün ərzində donor ürək alırdı. Lakin Avstraliyadakı xəstə 100 gün süni ürəklə yaşayıb. Sidneydə keçirilən uğurlu əməliyyatdan sonra xəstə donor-dan real ürək transplantasiyası ilə sağlığına qovuşub.

Əməliyyatı həyata keçirən cərrah professor Paul Jansz bu tibbi uğuru "illərdir üzərində çalışdıkları bir xəyalın reallaşması" kimi qiymətləndirib, Professor Chris Hayward isə BiVACOR-un ürək çatışmazlığının müalicəsində beynəlxalq inqilab yaradacağını bildirib. "BiVACOR" adlanan süni ürək Avstraliyanın Queensland əyalətindəki Dr. Daniel Timms tərəfindən hazırlanıb və dünyada ilk implantasiya edilə bilən fırlanan qan pompasıdır. Bu cihaz maqnit levitasiya texnologiyası ilə işləyərək, sağlam insan ürayinin qan axışını təqild edir və inkişaf etmiş ürək çatışmazlığı olan xəstələr üçün "körpü müalicəsi" olaraq nəzərdə tutulub.

Dünyada hər il 23 milyon-dan çox insan ürək çatışmazlığı ilə mübarizə apararkən, yalnız 6 min nəfər uyğun donor ürək tapır. "BiVACOR" orqan donorluğuna alternativ bir həll olaraq diqqət çəkir. Avstraliya hökuməti bu texnologiyanın inkişafı və kommersiyalaşdırılması üçün 50 milyon dollar dəyərində dəstək proqramı başlatıb. Avstraliyada BiVACOR texnologiyasının tətbiq edilməməsinin səbəbi, bu cihazın hələ sınaq mərhələsində olması və ümumi istifadəyə icazə verilməməsi ilə əlaqədar ola bilər. Məsələn, Avstraliyada BiVACOR

süni ürəyi implantasiya olunmuş xəstələr sağlam insanlar kimi əməliyyatdan sonra normal həyat tərzinə dönmə bilirlər. Lakin hazırda Avstraliyada BiVACOR süni ürək texnologiyasının tətbiqi barədə məlumat yoxdur. Ekspertlərə görə Avstraliyada BiVACOR texnologiyasının tətbiq edilməməsinin səbəbi, bu cihazın hələ sınaq mərhələsində olması və ümumi istifadəyə icazə verilməməsi ilə əlaqədar ola bilər. Məsələn, Avstraliyada BiVACOR

süni ürəyi implantasiya edilən xəstə 100 gün bu cihazla yaşadıqdan sonra donor ürək transplantasiyası ilə sağlığına qovuşub. Avstraliyada süni ürək implantasiyası sahəsində təcrübə olsa da, BiVACOR kimi yeni texnologiyaların tətbiqi üçün əlavə tədqiqatlar və sınaqlar tələb oluna bilər. Bu cür innovativ texnologiyaların ölkəmizdə tətbiqi, tibb sahəsində beynəlxalq təcrübənin izlənilməsi və uyğun şəraitin yaradılması ilə mümkün ola bilər.

Kardiologiyada inqilab - Azərbaycan da süni ürək varmı...

Cərrah: "Ürək dəstək cihazları ona görə tətbiq edilmir ki..."

Ürək-damar cərrahı Eldar Bağirov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb: "Ürək transplantasiyası olunan xəstələrə ürək dəstək cihazı tətbiq edilir. Bunların növü çoxdur. Əvvəllər Türkiyədə işlədiyim zaman digər növlərdən istifadə etmişdik. Açıqı indi bunun tətbiq olunub-olunmadığından xəbərsizəm. Azərbaycanda bundan hələ ki tətbiq edilmir. Çünki bu çox bahalı prosedurdur. İcbari Tibbi Sığortanın "Xidmətlər Zərfi"ndə də

yoxdur. Ümumiyyətlə, ürək dəstək cihazları Azərbaycanda tətbiq edilmir. Çünki burada xəstəyə ciddi nəzarət olmalıdır. Çox maliyyə tələb olunur. Bizim şəraitdə yəqin ki sığorta da bunu qarşılamaz. Ona görə tətbiq edilmir. Bu uzun müddətli bir mərhələdir".

Məlumat üçün onu da bildirək ki, Azərbaycanda ürək transplantasiyası (ürək köçürülməsi) da hələlik praktik olaraq həyata keçirilmir. Bunun bir neçə əsas səbəbi var.

İlk olaraq Azərbaycanda orqan donorluğu sistemi hələ tam formalaşmayıb. İnsanların çoxu orqanlarını bağışlamağa hazır olmur və bununla bağlı həm hüquqi, həm də dini-etik baxışlar mövcuddur. Həmçinin, beyin ölümü diaq-

nozunun dəqiq qoyulması və hüquqi prosedurlar da yətinə inkişaf etməyib. Ürək transplantasiyası yüksək ixtisas və texniki infrastruktur tələb edir. Hərçənd ki, Azərbaycanın ürək-damar cərrahları peşəkar və beynəlxalq təcrübəyə malikdir, ürək transplantasiyası üçün lazım olan şərait və davamlı donor sistemi hələ yaradılmayıb. Azərbaycanda ürək transplantasiyası mümkün olmadığı üçün, buna ehtiyacı olan xəstələr adətən Türkiyə, Almaniya və ya digər ölkələrə göndərilir. Orada həm donor tapmaq, həm də əməliyyat etmək baxımından daha geniş imkanlar mövcuddur. Azərbaycan Səhiyyə Nazirliyi və TƏBİB orqan transplantasiyası ilə bağlı qanunvericilikdə dəyişikliklər, maarifləndirmə kampaniyaları və infrastrukturun qurulması istiqamətində işlər görür. Bu, gələcəkdə ürək transplantasiyasının Azərbaycanda tətbiqinə zəmin qayda bilər.

Afaq MİRAYIQ,
"Yeni Müsavat"

Yoxlamalar estetik əməliyyatı bahalaşdırdı - Plastik cərrahlar deyir ki...

Mütəxəssislərin sayının azalması və bəzi klinikaların fəaliyyətini dayandırması qiymətlərə necə təsir edib?

Son aylarda plastik cərrahların peşə fəaliyyətinin qanuni əsasları ilə bağlı aparılan yoxlamalar sektorda ciddi dəyişikliklərə səbəb olub. Səhiyyə Nazirliyi və Baş Prokurorluq tərəfindən həyata keçirilən araşdırmalar nəticəsində bir neçə cərrahın sertifikatı ləğv edilib. Hazırda araşdırmalar davam edir.

Mütəxəssislərin sayının azalması və bəzi klinikaların fəaliyyətini dayandırması isə plastik və estetik xidmətlərin qiymətlərinin artması

na gətirib çıxarıb. Mətbuatda və sosial şəbəkələrdə yayılan məlumatlara görə, bu sahədə çalışan həkimlər xidmət haqlarını yüksəldiblər. Onların əsas arqumenti sektorda daha az mütəxəssisin qalması və keyfiyyətli xidmət göstərənlərin seçilməsidir.

Azərbaycan Plastik Cərrahlar Assosiasiyasının sədri Vaqif Qələndərli modern.az-a bildirib ki, qiymət artımı müşahidə edilmir, çünki əməliyyatlar da azalıb. Hazırda bu sahədə son vəziyyət necədir, gözlənti nədir?

Plastik cərrah Elşən Nəsibov bildirib ki, qiymətlərdə artım yoxdur: "İndi bütün plastik cərrahları yoxlayırlar. Belə bir vaxtda kim risk edib qiyməti qaldıra bilər. Yoxlamalarla bağlı güclü axın yoxdur. Qiymətlər qalxsa, bir az da düşmə müşahidə olunur. Ona görə də qiymətlərin qalxması ilə bağlı deyilənlər real deyil". Plastik cərrah Mirçəfər Se-

yidin köməkçisi də qiymət qalxmasını təkzib edib: "Bizim əməliyyat xərclərində heç bir dəyişiklik yoxdur. Adətən pasiyentlər həkimin qəbulunda olur və danışmaq əsasında qiymət təyin edilir. Bu, individualdır. Hər pasiyentə eyni qiymət deyil. Qiymət hansı nahiyyənin əməliyyatından, nə qədər çəkməsindən asılı olaraq dəyişir. Amma qiymətlərimizdə artım yoxdur, eyni qayda ilə davam edirik". Estetik cərrah Sami Saminin köməkçisi bildirib ki, burun əməliyyatı 3 mindən başlayır, lakin dəqiq qiymət həkim müayinəsindən sonra deyilir.

Bakı Ağrı Klinikasının baş həkimi Zülfüqar Yusifov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a bildirib ki, qiymət artımına dair müəyyən sərbəstlik əvvəldən mövcud idi və klinikalar bu çərçivədə hansı xidmətlərə hansı tarifləri tətbiq edəcəklərini özləri müəyyənləşdirirdilər. Bu da o deməkdir ki, qiymətlərdə

vahidlik yoxdur və müxtəlif klinikalarda fərqli təkliflər mövcuddur. Bazar iqtisadiyyatının qaydalarına əsasən, fərqli seçimlərin olması təbii. Xüsusilə nəzərə almaq lazımdır ki, bu xidmətlər adətən icbari tibbi sığorta paketlərinə daxil edilmir. Bu səbəbdən də burada tətbiq olunan qiymət siyasəti fərqli yanaşmalarla müşayiət oluna bilər.

Digər tərəfdən, nazirliyin də vurğuladığı kimi, estetik əməliyyatlara qərar verilməzdən əvvəl peşəkar konsultasiyaların alınması mühüm əhəmiyyət daşıyır. Əgər əməliyyatlar həqiqətən də sağlamlıq üçün zəruridirsə, və ya insanın psixoloji rahatlığını təmin etmək üçündürsə, əlbəttə ki, belə müdaxilələr zəruri hesab oluna bilər. Lakin müşahidələr göstərir ki, bir çox hallarda insanlar sırf vizual dəyişikliyə nail olmaq məqsədilə təkrar-təkrar əməliyyatlara üz tuturlar. Görünür, qiymət artımı və mövcud ajiotaj fonunda insanlar bu sahədə qərar qəbul edərkən daha düşünülmüş və məsuliyyətli davranmalı olacaqlar".

Sahənə RƏHİMLİ,
"Yeni Müsavat"

ÜSAVAT

Son səhifə

N 49 (8659) 15 mart 2025

Dişlər üçün ən faydalı məhsullar açıqlandı

"Dişlərin sağlamlığı təkcə ağız boşluğunun gigiyenasından deyil, həm də qidalanmadan asılıdır". Bu barədə rusiyalı ortodont həkim Viktoriya Radko danışıb. O, hansı mikroelementlərin və məhsulların möhkəm dişləri qorumağa kömək edəcəyini söyləyib. "Kalsium - diş minası üçün əsas tikinti materialıdır, o dentini (dişin minerallaşmış sort toxuması) möhkəmləndirir və dişlərin dağılmasının qarşısını alır. Ftor və fosforla birlikdə bu element minanı kariesə qarşı daha davamlı edir. Süd məhsulları, xüsusilə bərk pendirlər, həmçinin balıq və qoz-fındıq kalsiumla zəngindir. Kalsiumun mənimsənilməsinə cavabdeh olan "K" vitamini isə ispanaq, soya və kartofdan əldə edilə bilər", - deyir Radko qeyd edib.

Həkimin sözlərinə görə, diş etinin sağlamlığı üçün mübadilə proseslərini stimullaşdıran və iltihabın qarşısını alan "C" vitamini lazımdır. Bu vitamin sitrus meyvələrində, çiyələkdə və şirin bibərdə çoxdur. Lakin həkim xəbərdarlıq edir ki, yüksək turşuluğa malik meyvələr minanı nazikləşdirə bilər, buna görə də, onları yedikdən sonra ağız su ilə yaxalamaq lazımdır.

"Demir və "B12" vitamini ağız boşluğunun selikli qişasının sağlamlığını qoruyur, xora və iltihabın qarşısını alır. Bu elementlər ətdə bol miqdarda var. Bundan əlavə, elə məhsullar var ki, dişləri mexaniki olaraq təmizləyir, tüpürçək ifrazına kömək edir və diş etində qan dövranını yaxşılaşdırır. Alma, yerkökü, turp və kərəviz nəinki orqanizmi vitaminlərlə zənginləşdirir, həm də dişlər üçün təbii fırça kimi işləyir", - deyir Radko əlavə edib. Mütəxəssis xatırladır ki, düzgün qidalanma mütəmadi ağız boşluğu gigiyenası ilə birlikdə dişləri sağlam saxlamağın və stomatoloji problemlərin qarşısını almağın ən yaxşı yoludur.

Qırmızı ətdən həddindən artıq istifadə ürəyə ziyandır: Həftədə nə qədər yemək lazımdır?

Qırmızı ətdən həddindən artıq istifadə, yəni həftədə üç porsiyadan çox yemək ürək-damar xəstəlikləri riskini xeyli artırır. Bu barədə rusiyalı diyetoloq Mixail Qinzburq "Gazeta.ru"ya müsahibəsində danışıb. "Qırmızı ətin, xüsusən də yağlı ətin tərkibində çox miqdarda doymuş yağlar var ki, bu da qanda xolesterinin səviyyəsini artırır. Bu da öz növbəsində, qan damarlarının divarlarında aterosklerotik lövhələrin əmələ gəlməsinə gətirib çıxara və ürəyin işemik xəstəliyi, miokard infarktı və digər ürək-damar xəstəliklərinin inkişaf riskini artırır", - deyir həkim bildirib.

Onun sözlərinə görə, məhsullarına da diqqətlə eyni zamanda, sosis və kolbasa kimi emal edilmiş et yemək lazımdır. Lakin Qinzburqun sözlərinə görə,

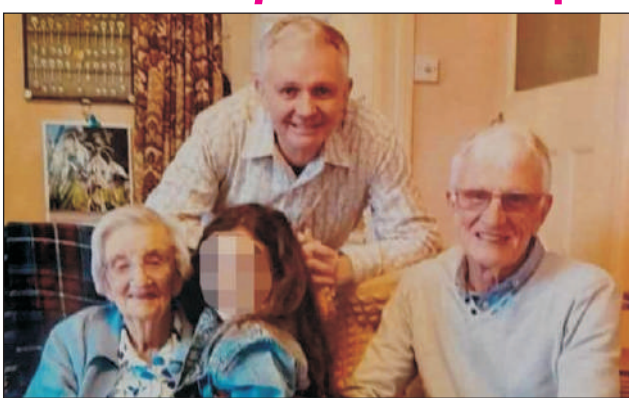
ürək-damar sağlamlığını qorumaq üçün balanslaşdırılmış rasiona əməl etmək tövsiyə olunur ki, bu rasiona müxtəlif məhsullar, o cümlədən qırmızı ət də daxildir, amma normada olmaq şərti ilə.

"Qırmızı ətdən başqa şəkər və şəkər tərkibli məhsullar, o cümlədən bal və xurma kimi quru meyvələr də ürəyə zərər verə bilər. Böyük miqdarda istehlak edilməsi tövsiyə edilməyən digər məhsullar isə çips, marqarin, un məmulatları və hər cür peçenyelərdir. Onların tərkibində çoxlu yağlar, o cümlədən doymuş və kanserojenlər var. Eyni zamanda, alkoqolu və duzu da xatırlatmaq yerinə düşər, lakin onlar kiçik ölçülərdə qəbul edilə bilər", - deyir Mixail Qinzburq qeyd edib.

Hilda Çatem şəhərindəki gəmi tərsanəsində qaynaqçı işləyib. Orada o, gələcək həyat yoldaşı ilə tanış olub. Onlar Reynhem şəhərinə köçüblər və iki oğul böyüdüblər.

Hazırda Lak həyat yoldaşı ilə yaşayır. Yaşına baxmayaraq, qadın tamamilə müstəqildir. Hilda uzunömürlülüüyünün səbəbləri kimi şokolada və sevgi romanlarını oxumağa olan marağını göstərib. Bundan əlavə, uzunömürlü qadın heç vaxt siqaret çəkməyib və spirtli içki qəbul etməyib. Lak Böyük Britaniyanın ən yaşlı sakinlərinin reytingində altıncı yerdədir. Birinci yeri 2024-cü ilin avqustunda 115 yaş tamam olan Etel Mey Keyterem tutur.

111 yaşlı britaniyalı qadın uzunömürlülüüyünün sirrini açıqladı

111 yaşlı britaniyalı Hilda Lak uzunömürlülüüyünün sirrini açıqlayıb. O, bunu şokolada olan sevgisi ilə izah edib. Bu barədə "Need To Know" məlumat yayıb. Böyük Britaniyanın sakini 1914-cü

ildə Kent qraflığında anadan olub. Birinci Dünya müharibəsi başladıqdan sonra Lak ailəsi Şotlandiyaya köçüb, burada atası gəmi tərsanəsində işləyib. İkinci Dünya müharibəsi zamanı

Bunları bilirsinizmi?

- * Paltara yapışmış saqqızı qoparmaq üçün həmin paltar soyuducunun buzlu yerində 1 saat saxlamaq lazımdır. Əgər paltar buzlu yerə yerləşmərsə, onda saqqız yapışan yerə buz parçası qoyun.
- * Gümüş əşyaları təmizləmək üçün naşatır spirtinə həmin əşyaları salmaq lazımdır, sonra soyuq su ilə yumaq və yun əski ilə qurulamaq lazımdır.
- * Gümüş bəzək əşyalarını təmizləmək üçün isə onları bir parça sink və qaynar paltar sodası məhlulu tökülmüş suya salmaq lazımdır.
- * Rütubət ləkəsi olan gümüş əşyaları diş məcunu ilə təmizləmək olar. Xanımların işinə yarayacaq məsləhətlər.
- * Bankanın polietilen qapağını açmaq üçün bankanın üstünə qaynar su olan qab qoymaqla açmaq olar. Beləliklə qapaq isinəcək və asan açılacaq.
- * Çaydanı ərpədən təmizləmək üçün: Boş çaydanı isidib içinə bir stəkan suyu təzyiqlə tökmək lazımdır. 1-2 paket limon turşusu qatılmış suyu ərpəli çaydanda qaynatmaq olar. 1 çay qaşığı sodanı suya qataraq, çaydanda 30 dəqiqə müddətində qaynatmaq lazımdır.
- * Holland pendiri keçirdiyiniz sürtkəci təmizləmək üçün, sürtkəcdən yarım çiy kartof keçirin. Bundan sonra sürtkəc rahat təmizlənəcək.
- * Kartofun bışkəkən xırçılılı və qırmızımtıl rəngdə olması üçün qızartmazdan əvvəl kartofu yaxşıca qurutmaq lazımdır. Bunun üçün dəsmaldan istifadə edə bilərsiniz. Daha sonra qaynar yağın içinə atmaq və qızardandan sonra duzlamaq lazımdır.
- * Təzə kartofu təmizləmək üçün qabyuyan süngərdən (bir tərəfi porolon, digər tərəfi kələ-kötür material olsun) istifadə edin.

2025-ci ilin ilk Ay tutulması başlayıb

Bu ilin ilk Ay tutulması Bakı vaxtı ilə saat 7:57-dən etibarən başlayıb. Bu, 2025-ci ilin ilk tam Ay tutulmasıdır. Tutulma hadisəsi Şimali və Cənubi Amerika, Avstraliyanın çox hissəsi, Avropanın qərbi, Asiya'nın şərq hissəsi, Sakit və Atlantik okeanı, Arktika və Antarktidanı əhatə edir.

Bakı vaxtı ilə saat 7:57-də başlayan tutulma hadisəsi 14:00-da bitəcək. Ümumilikdə tutulma 6 saat davam edəcək, tam tutulma isə saat 10:26-da başlayıb saat 11:31-də bitəcək. Tam tutulmanın maksimumu saat 10:58-də olacaq.

Məlumat üçün bildirək ki, Ay tutulmasının baş vermə səbəbi Yer in orbit müstəvisi ilə Ayın orbit müstəvisinin cəmi 50 dərəcə fərqlənməsidir. Ay tutulması Ayın bədrəlməmiş fazasında orbitinin düyünlərində və ya ona yaxın olduqda baş verir. Yer Günəşlə Ay arasına keçərək Günəşdən gələn işıq şüalarının qarşısını kəsir. Bu zaman Ay tutulması baş verir. Ay tutulmasının müddəti Günəş tutulmasından uzun olur. Çünki Yer in kölgəsi Ayın kölgəsindən daha böyükdür.

Ay tutulmasının üç növü var: Tam, qismən və yarımkölgəli Ay tutulması. Tam Ay tutulması zamanı Ay tamamilə Yer in kölgəsinə keçir. Qismən Ay tutulması zamanı Yer in kölgəsi Ayın diskini bütövlükdə örtür. Yarımkölgəli Ay tutulması zamanı isə Ayın diski sadəcə Yer in yarımkölgəsinə keçir, yəni onun zəif xarici kölgə hissəsindən keçir. Ay azacıq tündləşir ki, bunu da fərq etmək çətin olur.

Tam Ay tutulması zamanı Günəş işığının bir hissəsi Yer atmosferindən keçərək sınır və Ayın səthinə çatır. Atmosferdəki hava molekulları və toz hissəcikləri qısa dalğa uzunluğuna malik olan mavi və bənövşəyi işığı daha çox səpər, uzun dalğalı qırmızı və narıncı işıq isə atmosferdən keçərək Ayın səthinə düşür. Nəticədə, Ay qırmızımtıl və ya mis rəngində görünür.

Xatırladaq ki, gözlənilən tam Ay tutulması yerli vaxtla gündüz saatlarına uyğun gəldiyi və Ay üfüqdən aşağıda olacağı üçün Azərbaycandan görünmür.

Qeyd edək ki, sentyabrın 7-də isə ikinci Ay tutulması olacaq. Tutulma əsasən Avropa, Asiya, Afrika, Avstraliyanı, Hind okeanı, Antarktidanı əhatə edəcək. Şimali Amerikanın qərbi, Cənubi Amerikanın şərq, Sakit okean, Arktikada isə qismən və yarımkölgəli tutulma müşahidə olunaçaq. Tutulma prosesi Bakı vaxtı ilə saat 19:28-də başlayacaq və 8 sentyabr 00:55-də bitəcək. Diskin tam tutulması isə 21:30-da başlayacaq və 82 dəqiqə davam edəcək.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500